

LJUBLJANA, dne 15. avgusta 1907.

POPOTNIK

▷ Pedagoški in znanstven list. ◁

Letnik XXVIII.

Štev. 8.

VSEBINA:

1. A. Pesek: Tudi „osebna pola“	225
2. I. B.: Telesna vzgoja (Konec)	227
3. Miro Šijanec: Triándrus	235
4. Eliza Kukovec: Nazorni uk — propedeutika realij (Dalje)	247
5. Književno poročilo	252
6. Razgled: Listek 254 — Pedagoški paberki 255 — Kronika	256

Last in založba

„Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: Anton Sterlekar.

„Učiteljska tiskarna“

last „Učiteljskega tiskovnega društva“,
registr. zadruga z omejenim jamstvom

v Ljubljani, Gradišče št. 4

priporoča slavnim krajnim šol. svetom,
šolskim vodstvom in učiteljstvu

uradne tiskovine
iz svoje zaloge.

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastonj. Ÿ Po-
strežba točna. Ÿ Tudi vse tiskovine za župan-
stva ima tiskarna po zmernih cenah v zalogi.

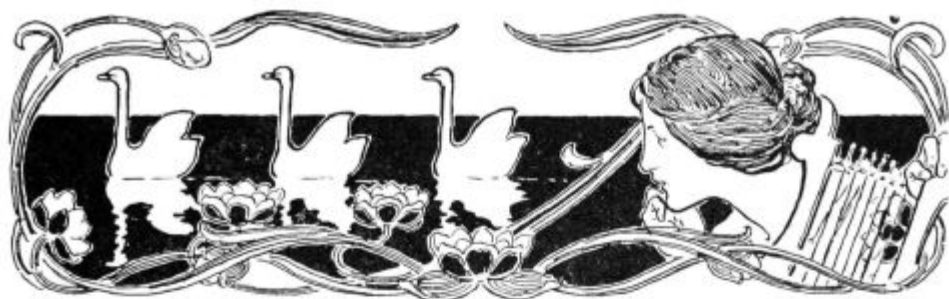
Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko stroko spadajoča
dela ter jih izvršuje okusno in po solidnih cenah.

Izvrševanje tiskovin v enobarvnem in večbarv-
nem tisku. Ÿ Tiskanje muzikalij in časopisov.

LITOGRAFIJA.

Telefon št. 118. Ÿ Poštna hranilnica št. 76.307.

Tudi „osebna pola“.

Spisal A. Pesek.

šesti številki letošnjega „Popotnika“ priporoča g. D. Pribil uvedbo osebnih pol ter obrazlaga njih bistvo in pomen. Iz lastne izkušnje lahko trdim, da pisanje takih osebnih pol ni težavno, pač pa je vrlo zanimivo in vsak, kdor bo pisal osebne pole le eno leto, jih ne bo več opustil, ker se mu bodo gotovo priljubile.

Opozoril bi še pa na neko drugo tudi „osebno polo“, t. j. na zapisnik izposojenih knjig iz šolarske knjižnice. Notranje pole tega zapisnika so razpredeljene pri nas na Štajerskem tako-le:

Tek. št.	Imena izposojiteljev	Bibliotek. št. izposojene knjige	Kdaj izposodil	V kakem stanju	Kdaj vrnil	Namestilo	Podpis	Opomba
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.

Knjižničar zapisuje v ta zapisnik imena otrok po kronološki vrsti, kakor so si izposodili knjige. Jaz sem si uredil to drugače. Za vsakega otroka določim posebno (notranjo) polo takega zapisnika. Na čelu pole zapišem ime otroka, v drugi rubriki prečrtam besedo „izposojiteljev“ ter vpišem „izposojenih knjig“; istotako črtam v osmi rubriki besedo „Podpis“ ter vpišem: „klasifikacija“. Ostale rubrike ostanejo kakor so. Ime otroka se vpiše torej le enkrat, in sicer zgoraj na čelu pole, pač pa vpišem vsako-

krat naslov knjige, ki jo posodim. Vse te pole razvrstim po abecednem redu oddelka ter denem v eno zunanjo (ovitno) polo zapisnika, na kateri zabeležim oddelek, n. pr. „Dečki II. razreda II. oddelek“.

Čemu pa ta novotarija? Ker ima mnogo prednosti pred zapisniki izposojenih knjig, kakor se navadno pišejo. Imam vselej o vsakem otroku pregled, koliko in kaj je že čital. Lahko torej določim, kaj naj še čita, kaj bi bilo primerno zanj. Ta pregled omogoči, da učitelj-knjižničar sistematično nadzira in vodi čtivo vsakega otroka, kar je z vzgojnega stališča velike važnosti.

Nekateri otroci knjige kar „požirajo“, drugi so izbirčni; ni jim za vsako knjigo, ki jim jo ponudiš in če jim naslov ali zunanost knjige ne ugaja, se izgovarjajo češ, da so knjigo že brali; zopet drugi so pa leni pri čitanju. ker ima učitelj v teh „osebnih polah“ pregled vseh knjig, ki jih je otrok že čital, ni mu težko pravo ukreniti.

Podpisov od otrok ob izposojevanju ne zahtevam, ker je to zamudno delo za otroke in tudi nepotrebno. Toliko poštenosti smemo menda še upati otroku, da bo knjigo vrnil, in če je ne bi, so knjižničarjevi zapiski menda tudi še toliko verjetni, da je vpisano knjigo otroku res posodil, da se lahko iztirja. Rubrika „Podpis,“ je torej odveč in jo porabim za klasifikacijo.

Ko otrok knjigo vrne, zahtevam od vsakega, da pove vsebino knjige ali vsaj nekaj iz nje, ter v osmi rubriki „Klasifikacija“ zabeležim in klasificiram, koliko in kako je znal; ali vse ali le nekaj, ali si je tu pa tam kaj doslovno zapomnil ali pa res ve vsebino kratko in s svojimi besedami povedati. Ni treba, da bi baš vsakokrat vsakega otroka izprašal; v začetku že, a pozneje zadostuje, da se zdaj tega, zdaj onega kaj vpraša.

S takimi osebnimi polami si knjižničar tudi delo olajša. Ni treba vselej imena učencev vpisavati in ni treba po zapisniku iskati, kdaj si je kdo izposodil knjigo, da se vrnitev zaznamuje. To iskanje je posebno sitno pri lenih izposojevalcih, ki jih mora knjižničar v zapisniku iskati vselej po par strani nazaj, kdaj so si izposodili knjigo. Pri osebnih polah pa je vse v abecednem redu in se vsak hip lahko najde pola otroka, ki knjigo vrača ter želi druge.

Edina prednost običajnih zapisnikov pred temi osebnimi polami je ta, da se po tekočem številu ve vselej, koliko knjig se je vseh skupaj že v teku šolskega leta izposodilo, med tem ko se pri osebnih polah še-le mora sešteti. A toliko, B toliko, C . . . , vsi skupaj toliko, kar pa ni nikako težavno delo.

Na notranji strani ovitne pole ali pa na posebni poli se zapišejo imena izposojevalcev po abecednem redu ter se na koncu leta pripiše k vsakemu število knjig, ki si jih je v tem letu izposodil. Števila se seštejejo in se dobi tako skupno število izposojenih knjig v vsakem oddelku. Da se potem

lahko zračuni vsoto vseh na isti šoli izposojenih knjig, se samo ob sebi razume.

Če vstopi učenec v višji oddelek (razred), tudi njegova pola „avanzira“. V arhiv se vložijo ob koncu leta le ovitne pole s pregledom za dotični oddelek (razred) in pole izstopivših otrok, a iz pol drugih otrok iz prejšnjega šolskega leta se napravijo zopet snopiči osebnih pol po oddelkih tekočega šolskega leta.

Tako imam pregled o vseh knjigah, ki jih je prečital otrok v šoloobiskujoči dobi; imam pa tudi vpogled, v katerem šolskem letu je bil pri čitanju knjig najmarljivejši. Sploh se iz pole zrcali nekaj duševni razvoj otroka.

Ko bi vse šole uvedle take osebne pole, bi se naj taka pola, če se otrok preseli drugam, poslala poleg naznanila preseljevanja dotični šoli, da tamkajšnji učitelj ve, kaj je že čital otrok in kaj še ne.

Tudi na srednjih šolah bi se lahko uvedle take osebne pole namesto običajnih zapisnikov izposojenih knjig.

Zahteva moderne vzgoje je, da pospešuj in neguj otrokovo individualnost. Omenjene osebne pole so tudi sredstvo k temu, zakaj bi jih torej ne uvedli, ko je stvar priprosta in lahka.

Telesna vzgoja.

Priobčil I. B.

(Konec.)

Iz tega se učimo: četudi je gibanje za telesni razvoj potrebno, ni še vse eno, v koliko in kako se giblje telo.

Ker se pri telovadbi ne izvršujejo nikaka gotova dela, izbiramo in delemo pri telovadbi izključno take vaje, ki imajo poseben namen, t. j. razvoj telesa. Ta svoboda pri izbiranju vaj daje telovadbi veliko prednost pred drugimi sredstvi, ki služijo telesni vzgoji, kakor n. pr. igre, športi in drugo telesno gibanje, ki je posledica dela. Pri delu se mora telo v svojih kretanjih in položajih prilagoditi razmeram, ki jih zahteva izvrševanje dela. Tako zahteva kopanje zemlje gotove kretnje, ravnotako žetev, veslanje, lučanje žoge, itd. Če bi telovadba ne imela nobene druge prednosti, bi že ta prednost zahtevala, da se ji zagotovi prvi prostor med sredstvi za telesno vzgojo. Telovadba pridobi s tem nekaj one izobrazujoče moči napram živemu telesu,

kakršno ima umetnik nasproti kosu mramorja. Ona je v stanu izraziti ono lepoto v živem mesu, ki jo nam predočuje umetnik v svojih kipih. V splošni narodni sodbi bi morala telovadba zavzemati isti prostor kakor lepe umetnosti.

Nele vsakdanje življenje in telesna dela, ampak tudi igre in šport zahtevajo le redko izvajanja kretenj v tolikem obsegu, kakor jih morejo izvršiti mišice in členki. Pri mnogih delih to lahko opazujemo. Kosec suka svoj život od ene na drugo stran, toda nikdar toliko, kolikor ga more zasukati; veslač potisne svoje lakti daleč navzad, toda ne toliko, kolikor jih zmore. Oni, ki seka, vzdigne sicer lakti visoko, a vzdignil bi jih lahko še višje. Če zahteva delo posebno dalekosežnost kretenj, se izvedejo te navadno s pomočjo mnogih členkov; pri tem pa je mera pregibov v posameznih členkih le majhna, oziroma manjša kakor je vobče mogoča. Niti ena kretnja vsakdanjega življenja ne zahteva, da bi se hrbet v toliko upognil, naprej, navzad ali vstran, kakor je to glede na telesni ustroj mogoče, tudi členki lakti in beder se ne iztezajo do skrajne možnosti, z eno besedo: Kretnje se vrše več ali manj v mejah, ki jih stavijo mišice in kite. Iz tega pa izvira, da se možnost pregibanja do skrajne meje izgubi, gibčnost členkov se omeji, t. j. postanejo topi. To je tudi vzrok, da se naravna otroška gibčnost; pri odraslih več ali manj poizgubi. Hrbtišče se tolikokrat in tako dolgo vpogiba naprej, ne da bi se medtem zdaj popolnoma vzravvalo, da se slednjič stalno vkrivi. Zaradi vednega držanja orodja v rokah postanejo prsti topi in krivi, ker niso nikdar popolnoma iztegnjeni, enako se godi vsem drugim delom telesa.

V tem oziru tvorijo pregibi pri telovadbi veliko nasprotstvo onim vsakdanjega življenja. Ena najvažnejših zahtev telovadbe je, da se vsi pregibi pri telovadbi izvajajo tako izdatno, kolikor je mogoče. S tem se mišice in kite, ki gredo čez členke, raztegnejo in njih prava dolžina se obvaruje, oziroma zopet zadobi. Telovadba zabrani na ta način topost in okornost ter da telesu gibčnost, vse njegove kretnje postanejo zaradi tega skladne. Gibčnost ima pa razen tega, n. pr. pri pljučih, tudi higijeniško vrednost; če se ohrani oprsje gibčno, je s tem omogočeno močno in globoko dihanje.

Tudi v drugih ozirih se razločujejo kretnje v vsakdanjem življenju od onih pri telovadbi. Kosec se na večer, preden konča delo, prav tako pregiblje, kakor zjutraj, ko je pričel z delom. Enako oni, ki koplje, vesla itd. Delo zahteva torej trajno vedno isto pregibanje in stanje. S tem pa vpliva enostransko na telo. K temu bi mogoče kdo opomnil, danes imam to delo, jutri drugo in tako se telo vsestransko pregiblje. V resnici pa ni tako. Skoraj pri vsakem delu je položaj telesa v bistvu isti. Pred seboj imamo delo, in navadni položaj, ki ga zavzema telo pri delu, je: Glava je nagnjena naprej, ramena in hrbet vpognjena, zato so prsi stisnjene, lakti, prsti in kolena pa krivi. Večino del izvršujemo v vpognjeni postavi in večidel pri delu opogibljemo truplo.

Nasprotno je pa telovadba vsestranska. Ne ponavljajo se vedno iste kretnje; po kratkem, a krepkem vežbanju enega dela telesa pride na vrsto drugi del, da se tako vsi enakomerno razvijajo, obenem pa se ustvari harmonija in ravnotežje v celem človeškem telesu.

V enem oziru je telovadba enostranska, namreč v uporabi iztegnjenih pregibov, toda to pa s popolno pravico in iz gotovih vzrokov. Če upoštevamo mladega človeka, ki sedi ves dan sključen pri knjigi, šivanju, klavirju ali pri rokodelskem delu, tedaj moramo v prvi vrsti skrbeti, da se ta zopet vzravna in da se zopet iztegnejo njegovi udje.

Temu bi lahko kdo oporekal: Kako more nekaj ur telovadbe na teden izdatno oblažiti slabe vplive vsakdanjega življenja, te enolične in enostranske kretnje in to stanje, ki se ponavlja dan na dan in traja po ves dan? — Toda izkušnja uči, da je vpliv telovadbe močnejši, če je vodstvo v dobrih rokah in imajo telovadci resno voljo in da dobi telo več ali manj zopet svojo prvotno lepo obliko. Vidi se, kakor bi telovadba in priroda delovali skupno, kakor bi delovale slabe postave in slabe kretnje proti prirodi, in zato zmaga prva. Vrhutega lahko skrbi telovadba za to, da pride delo, ki ga izvrše mišice, pod ugodnimi pogoji v prid najvažnejšim telesnim organom, kakor srcu, pljučam in mišicam samim. Te se uporabljajo sicer le kratek čas, a zato tem uspešneje. S tem se pa ne zbudi in povzdigne življenjski proces samo v mišicah, ampak tudi v vseh drugih organih, ne da bi se pri tem utrudili, ali da bi se poizgubil dobrodelen vpliv gibanja na organizem. Obenem pa si tako lahko razlagamo dejstvo, da telovadba telesno moč mnogo bolj poveča nego delo, četudi traja zadnje več ur na dan kakor prva na teden.

Različne mišice telesa in tem pripadajoči živci se morajo skupnemu delu šele priučiti, preden so kretnje, dovršene in primerne namenu. Kretnje vsakdanjega življenja so pa navadno tako enostavne in enostranske, da izgleda oni, ki še ni delal drugih vaj, okoren in neokreten. Njegove mišice in živce bi lahko primerjali neizvežbani armadi, ki se je ne da dobro voditi, ker se nje posamezni deli niso skupno vežbali. Telovadba obsega množino vaj, ki so posebno pripravne, da priučimo telesne mišice na uspešno sodelovanje. Imamo vaje, ki za njih izvajanje pač ni potreba posebnih moči, vendar porabimo za priučenje mnogo časa, ker je treba nekaj mišic šele na dozdej še neznan način skupnega sodelovanja priučiti; če poprimejo nekatere pre zgodaj ali prepozno ali premočno, se vaja ne posreči; telovadec izgleda smešno, lahko pade ali se udari. Čim bolj se telovadbi posreči, človeka priučiti na eno skupino delovanja mišic, ki ga imenujemo spretnost, tem bolj je telo izvežbano — tem bolj je telo priučeno, da izrablja svojo moč z največjim uspehom in z varčnostjo. Ta lastnost pa ne pride v poštev samo v telovadnici — potem bi tudi ne imela velike vrednosti — ampak nedvomno tudi v vsakdanjem življenju; ona stvarja naše vedenje prikupljivo, svobodnejše in lepše, nas reši večkrat nezgod, olajša telesno delo s tem, ker nas

uči, kako moremo izgotoviti vsa dela priročno in z malo uporabo moči in nas na ta način uči vztrajnosti,

Kakor rečeno, so kretnje vsakdanjega življenja enostranske, položaj telesa pri delu pa navadno nezdrav in grd, telo je vpognjeno in se pri delu večinoma vpgiblje. Zavoljo tega dobi telo, če nima nasprotnih vaj, to-le obliko: vpognjeno glavo, kriv hrbet, kriva bedra, krive lakti. Njegove oblike so torej grde. Nasprotno pa da telovadba telesu lepoto, in sicer s tem, ker niso telovadne vaje samo vsestranske in ne izkušajo samo posameznih delov telesa spraviti v skladnost in soglasje, ampak telovadba ima tudi nebroj vaj, ki so tako izbrane, da je njih posledica lepota v držanju in kretanju. Tu ima telovadba zopet prednost pred drugimi sredstvi v telesni vzgoji. Lepota telesa namreč ni postranska stvar, če govorimo o telesni vzgoji. Ni samo stvar gole nečimurnosti, kakor n. pr. poželjenje po lepi in dragoceni obleki. Stremljenje po telesni lepoti se krije s stremljenjem po telesnem zdravju. Znaki lepega telesa: vzravnano truplo, obokane prsi, pokončna hoja, lahke in prožne kretnje so tudi znaki moči in zdravja in popolnoma soglašajo z onimi, ki jih zahteva zdravoslovje, fiziologija, da morejo uspešno delovati najvažnejše življenske funkcije: dihanje, tok krvi, prebavljanje.

Zahteve, ki jih dandanes stavi ljudstvo na vnanjost, veljajo, žal, le obleki. Nimamo zaman pregovora: „Obleka stori človeka“. Če bi bilo mogoče zbuditi čut za telesno lepoto, bi bilo že mnogo storjenega za zdrav in krepak telesni razvoj, ker bi prišli kmalu do spoznanja, da telesno lepoto doženemo le s telesnim zdravjem. Čut za lepoto je bila ona sila, ki je pripomogla glavnim Grkom do občudovanja vrednega telesnega razvoja, in sicer do take stopnje, da so še do danes nedosegljivi primeri zdravja in moči. Brez zahteve po telesni lepoti ne bi bili mogli uporabljati telesne vzgoje kot najvišje vzgojno sredstvo za svoj narod. Pri njih je bila lepota duša telovadbe. Mi pa ne iščemo lepote na telesu, ampak na obleki. »Vzgojo« svojih teles prepuščamo krojaču in šivilji, in ta dva jih „vzgajata“ s tem, da semintam po potrebi kaj izpolnita ali izožita; zadovoljimo se, da nam na ta način prikrijeta telesne pomanjkljivosti in napake. In v toliki meri smo se navadili izključno na opazovanje ljudi po obleki, da naše oči niti ne morejo presojati, da je lepota, ki obstoji le v obleki, ravno tako različna od lepote popolnega telesa, kakor je različno vse ponarejeno od vsega pristnega.

Kakor hitro pri telovadbi upoštevamo telesno lepoto kakor je treba, tedaj je telovadni pouk na pravem potu. Napačno je, ako mislimo, da gojimo telovadbo le zato, da se telovadci navadijo nekih spretnosti in da pridobijo telesno moč. Od tega bi večina telovadcev ne imela prave koristi, posamezniki, ki so slučajno zato nadarjeni, bi pa tudi ne odnesli posebnega dobička. Zakaj večkrat je posledica pridobljenih spretnosti izguba telesnega zdravja, in vaje za moč vzamejo dostikrat več moči kakor je dadó. Vrhutega pa zahtevajo vaje, ki se vadijo izključno za pridobitev spretnosti in moči,

mного več časa, ker jih ne morejo vsi telovadci hkratu izvajati, ampak le posamezniki, medtem pa morajo vsi drugi mirno čakati. Čas ne dopušča, da bi vsakdo svoje telo vsestransko predelal, večina telovadcev se premalo pregiblje, tako da pri odhodu nimajo prijetnih občutkov, ki so posledica hitrega toka krvi po vseh delih telesa. Ta prijetni občutek je tudi vzrok veselja do telesnih vaj, deloma pa tudi gotovo znamenje za to, da je dobilo telo ono mero pregibanja, ki ga neobhodno potrebuje, posebno v času, ko raste. Taka telovadba bi pa tudi ne prepričala roditeljev ali šolskih oblasti, da je ta predmet za šolo kot vzgojno sredstvo velike važnosti; vrhutega je za učence tudi pretežka, posebno za manj razvite, ki je ravno najbolj potrebujejo. Taka telovadba nima vzvišenega smotra in ne usposobi učenca za poznejše življenje.

Nasprotno pa, če je stremljenje po lepoti vodilo, ki mu sledimo pri telovadbi, smo prisiljeni izbirati vaje, ki odgovarjajo starosti in močem učencev. Vaje, ki jih izvajamo s skrajno napetostjo vseh moči, niso nikdar lepe. Le pogledjmo si n. pr. spačene in nelepe postave, ki jih imajo otroci večkrat na bradli, drogu in drugih telovadnih orodjih, ker nimajo zadosti moči, da bi vso težo svojega telesa obvladali na rokah. Primorani bomo izbirati v prvi vrsti take vaje, ki vadijo lepe stoje in primerne, od vsakogar izvedljive kretnje.

S tem pa še ni rečeno, da ne smemo razvijati moči; nasprotno je to še celo potrebno. Samo da mora razvoj moči vedno soglašati z zahtevami lepote, zakaj brez lepote je moč sirova. In če smatramo moč kot izključno moč mišic, kakor jo smatrajo oni, ki je njih smoter izvajanje najtežjih vaj, potem moramo opomniti, da se te vaje lahko tako goje, da se najvažnejši organi, kakor pljuča, srce in prebavila ne le okrepe, ampak celo oslabe. Telesno zdravje pa je mnogo bolj odvisno od moči zgoraj imenovanih organov kakor od moči mišic. Ko je bila grška telovadba na vrhuncu, je tvorila neopustljiv del vzgoje vsakega svobodnega moža. In v koliki meri se je ozirala na telesno lepoto, nas prepriča tedanja kiparska umetnost. Tu se je vzgajal idealen človek, prosta in lepa človeška postava, junak, branilec svobode in veren sin svoje domovine. Tu se nam kaže človeško telo oplemeniteneno z lepoto. Ko pa je začela grška telovadba gojiti le težke vaje, ki so jih zmogli samo atleti, se je bližala propadu in ni bila več last naroda. Narod je bil zdaj gledalec pri vajah, namesto da bi bil udeleženec (kakor pri nas v cirkuzih in rokoborbah). Na mesto lepote je stopila sirovost. Če ne bi imeli drugih dokazov zato, nam dokaže to zopet umetnost tedanjega časa. Kaže nam pretepače, telesa z naraslimi mišicami brez duha in lepote. Znamenit zdravnik, Galenus, zavrača tako telovadbo iz zdravstvenih ozirnov. Platon pravi, da atleti prespe dan in zbole, če se le malo oddaljijo od določenih dijet. Filozofi pa trdijo o njih, da v isti meri, kakor je njih telesna moč rasla, tako je duševna padala. — Zdaj, ko zadobiva telesna

vzgoja vedno več razumnih zagovornikov, bi bilo pač umestno, da bi se učili od Grkov in skrbeli zato, da bi bila telovadba last vseh ljudi, ne pa zapostavljena kot brezpomembna in prištevana med one brezpotrebne umetnije, kakor če se kdo privadi posebno težkih in umetnih telovadnih vaj.

Poleg telovadbe upoštevamo igre in športe, zlasti igre z žogo kot važne faktorje pri telesni vzgoji mladine. Nič boljšega kot to.

Otroku je igranje najnaravnejša oblika telesnih vaj. Otrok, ki ne dobi dovoljenja za igre, postane duševno kakor tudi telesno slaboten in bojazljiv. Igre, ki si jih otroci sami izbirajo, niso navadno mirne. Če zdravega otroka pridržimo nekaj časa v miru ter ga nato izpustimo, tedaj ne bo hodil, ampak tekal, skakal, plesal, vpil in razgrajal. To je nagon do pregibanja; ta potreba je tako močna kakor lakota in žeja, zahteva prav tako energiško zadoščenja, in bi bilo prav tako napačno zadušiti je, kakor otroku odvzeti hrano, če je lačen. Igranje je izraz otrokove volje ali bolje: nje prva oblika, energija. Volja, ki se pokaže v tem, da ima otrok zmožnost izbirati in sklepati, ima tu svoj izvor. Oče in mati, ki vidita, da se otrok z vso svojo mlado dušo oklene igranja, sta lahko vesela. To je znamenje vrle in izdatne živetnosti za bodočnost. Z igro se poostri duševno opazovanje in menjajoče razpoloženje uglobi čuvstveno življenje; otrok dobi okus o veselju do dela, najlepše veselje, kar ga je v človeškem življenju; volja se vežba in ves notranji človek se harmonizira z živahnim sodelovanjem različnih zmožnosti.

Telovadba in igra imata vsaka svojo prednost; ne nadomeščata sicer druga druge, pač pa se izpopolnujeta. Prepir med tema dvema je brezpomemben. Zagovorniki obeh predmetov pa naj pomnijo, da oba dva prispevata vsak s svojim deležem h končnemu smotru, ki je vsestranska in popolna vzgoja človeka. Glavne prednosti telovadbe so omenjene že zgoraj. Igre imajo mogoče veliko prednost v tem, ker se igrajo pod milim nebom. Človek je pa ustvarjen za bivanje v čistem zraku in solčnem svitu, tja sodi! Telovadnica naj bo in mora biti vedno čista in snažna, skrbeti je za dobro in hitro ventilacijo, da je vedno dovolj zračna, toda istih razmer kakor pod milim nebom ni mogoče ustvariti nikdar. Zaraditega ne sme telovadba nikdar odvracati otrok od iger. Pozimi naj skrbi, da se ne poizgubi veselje do živahnega pregibanja, vadi naj zmožnosti, ki so uporabljive poleti pri igrah. Telovadba uči, kako mora telovadec hitro in točno slušati in kako se podvreči volji drugih; privaditi se na to, da se čuti kot član celote, kjer vsak brezpogojno sluša enemu vodstvu. Razne igre pa, ki so primerne malim in odraslim, v prvi vrsti igre z žogo, uče ravnanja na lastno pest, v igralcu se zbudi osebna inicijativa in samostojnost, vsak ima svojo nalogo in ve, da jo mora izvesti, da bo dosežen smoter. Igra torej pomaga, ustvarjati in utrditi značaj, razvija samostojnost, odločnost, energijo, pospešuje čut prijateljstva, ki tvori v življenju podlago državne družbe in socialnih dolžnosti, pospešuje za poznejše življenje poslušnost napram zakonom in bistri pojem

o pravici. Nikdar ni mladina natančnejša in pravičnejša v svojih sodbah kakor v slučajih prevare ali prestopka pri igrah. Igra privadi nasilneža k zatajevanju, počasneža pa odvadi lenobe in tožljivosti. Pri tem je še nekaj velikega pomena! Bolj kot vsa druga sredstva zbudi igra veselje. Veselje je najboljši zdravnik za dušo in telo; mladostno veselje preveva telo, veselo srce pa je upornejše proti raznim izkušnjam. Oni, ki ima pogum do življenja vkljub vsem nadlogam, je dobro oborožen za vse življenje. Želeti je, da bi mladina ne silila v temno ozračje raznih razstav ter tu v bebasti brezdelnosti gledala zavedljive stvari in se pogovarjala o njih.

Fiziološko imajo igre veliko vrednost v tem, ker se vrše večinoma v teku. Telo tako hitro premikati, kakor se to godi pri tekanju, pomeni mnogo telesnega dela. Četudi tega dela ne moremo tako natančno meriti kakor pri drugih opravilih, lahko sklepamo o njega veličini iz tega, da so mišice, ki pri tem delujejo, namreč one na bedrih, največje celega telesa. Če pa te tako jako rabimo, kakor se godi to pri teku, se razvije pri tem velika množina ogljika, ki ga kri — zaradi dela srca — hitro spravi v pljuča in od tod tudi iz krvi. Tekanje provzroča torej krepko delovanje srca in pljuč. Ravno s tem pa krepimo te organe. Izločitev ogljika pa ni edino delo teh organov, sprejemajo obenem tudi kisik. Kisik pa je živilo v podobi zraka ter bi brez njega ne izhajali nič težje kakor brez hrane; obenem pa ta zbuja življenje. Zavoljotega se ne okrepe pri teku samo mišice beder, ampak vse telo, ki ima dobiček od toka krvi, ki je polna kisika ter se pri teku hitro pretaka po vseh delih telesa. Ne samo proti telesni slabokrvnosti, tudi proti duševni, ki na nji trpi naša mladina, kakor nekateri trdijo, je igra najboljše sredstvo. Igra bi morala biti jedro vseh zabav in razvedril mladine. Veselje do igre naj vsrkava naša mladina z materinim mlekom in naj ga potem tudi nikdar ne izgubi. Na starših pa je, da ne zahtevajo samo, da mora imeti vsaka šola veliko, svetlo, zračno in vabljivo telovadnico, lepšo in bolj osnaženo kot je vsaka svečanostna dvorana, temveč tudi veliko solnčno igrišče. In če bi bil ta prostor tudi drag, zdravje in življenje naše mladine je vedno višje ceniti.

Rekli smo, da je pri telovadbi mogoča nevarnost, da posamezniki zaidejo predaleč in da se vežbajo le v težkih in umetnih vajah, pa tudi igre imajo to slabo stran, posebno one za odrasle ljudi — to so športi. Tudi šport lahko deluje enostransko, ako namreč eden izkuša prekositi druge. Mnogokrat se zgodi, da se stavijo rekordi in da se izkuša pridobiti svetinje in premije, da uživajo zmagovalci slavo občinstva in se zabavajo nad slavospevi časopisov. Oni prijatelji športa, ki pri tekmah zapostavljajo vse svoje moči, da jih proglase za zmagovalce, so pač slabi zgledi, da bi pri gledalcih zbudili veselje do posnemanja. Kvečjemu služijo posameznikom za zgled, ki imajo upanje, da se tudi njim tako ali še bolj posreči, doseči isto, ne pa veliki večini, ki pri tem le čuti svojo nezmožnost; še manj pa pridol-

bimo na ta način one kot prijatelje športa, ki so odgovorni za vzgojo otrok — starše in učitelje. K nesreči pa časopisi ravno te vrste športu najrajši pomagajo s svojim vplivom. O izvrstnih, težkih in dolgotrajnih vajah čitati je gotovo zanimivo, da pa tudi mladina goji razne telesne vaje, se pa skoraj ne omenja ne, kakor se uči računstva in jezikov. S tem zakrivijo časopisi, da dobi občinstvo nejasne pojme o bistvu športa; vrednosti, ki jo ima pravi šport za mladino, pa, žal, ne vpoštevajo. Z razširjanjem takih napačnih idealov se zbudi odpor, da se zdrave in primerne igre ne razširjajo tako kakor bi se morale. Telesno vzgojo bi morala domača hiša prav tako vpoštevati kakor duševno. Večkrat se sliši, da je na Danskem šport za tek dobro razvit, ker imajo enega ali dva dobra tekalca, ki se lahko merita z najboljšimi izozemci; ali žoganje z ного je močno razvito, ker je v Kopenhagnu oddelek igralcev, ki je premagal izozemce. Ali bi ne bilo pravilnejše, če bi se reklo: Danska je med prvimi igralci n. pr. v žoganju z ного, ker igra to igro vsa šolska in odrasla mladina? Če bi tudi ne igrali z vso popolnostjo, po vseh pravilih in z vsemi finesami, vendar bi bil to pripomoček, dati vsemu narodu telesno vzgojo, ki jo kakor vsi kulturni narodi tako jako potrebujemo.

Športne vaje, kakor rokoborba, težke vaje atletov, tek in hoja za stavo, dirka na kolesu, kjer se izkušajo posamezniki med seboj, se ne bodo nikdar jako razširile, zakaj tu ni treba sloge in ozirov, le častihlepnost in nečimurnost imata svobodno pot, namesto da bi se ravno te strasti krotile kakor pri skupnih igrah. Pri takih tekmah so posledice preveliko in škodljivo napenjanje moči. Noben voznik ni vstanu svojih konj tako priganjati in bičati, kakor priganjata častihlepnost in nečimurnost one, ki imata oblast nad njimi pri hudih tekmah. — Pri igrah, kjer se izkušata dve stranki z mnogimi udeleženci, ni mogoča taka prenapetost. To je gotovo tehten vzrok za razširjanje iger z žogo in za njih večjo vrednost pri vzgoji. Posameznik more le v družbi s svojimi tovariši nekaj izvesti, s tem pa, da se mora vedno ozirati na skupnost, je že postavljena meja nečimurnosti. Zraven se pa ni treba bati, da bi zavoljotega izgubil veselje do igranja. Boj z nasprotnikom že vzdrži veselje do tekme.

Marsikdo bo mogoče rekel: Nekaj resnice je na tem, kar je tu povedanega o telesni vzgoji, a pozabiti ne smemo, da je telo nekaj podrejenega — v prvi vrsti gre za dušo in njen razvoj. Na to moramo odgovoriti: Da, res je, duša ima vso vrednost življenja. Vse naj se vrši za blagor duše. Toda stvar je ta: če hočeš kam dospeti, moraš na pot in če hočeš doseči cilj, moraš izrabljati vsa sredstva, ki so ti na razpolago; če hočeš torej opomoči duši, moraš skrbeti tudi za telo, zakaj le po telesu more duša vplivati na zunaj, in le krepko telo ima dalekosežen pomen za dušo. Saj pravi Goethe: „Popolno telo gotovo obvaruje čisto dušo, in krepki mladini je zagotovljena srečna starost.“ Duša in telo sta tako tesno zvezana med seboj kakor semensko zrno z zemljo, ki v nji raste. Čim boljša je njiva, tem lepša

in bogatejša bo tudi žetev. Koliko duševnih zmožnosti je šlo že v izgubo, ker niso zadostovale telesne moči. — Če delujemo pravilno za blagor telesa, velja to istočasno za blagor duše.

Pravilo torej pravi očetu in materi:

Če hočeš imeti zdravega otroka rdečih lic in jasnih oči, če mu želiš mirnega spanja in veselega jutra, če mu hočeš dati bistrih čutov in čistih misli, mu daj pregibanja.

Če hočeš, da se bo otrok veselil dela in da ga ne bo občutil kot breme, če ga hočeš obvarovati čmernosti in odljudnosti, mu preskrbi telesnega dela, ki prežene lenobo.

Če hočeš ohraniti svojemu otroku čistost, pazi, da se bo polagoma razvijal, od stopnje do stopnje in enakomerno, da ne bo razvit prezgodaj, kakor napol razvito sadje.

Če mu želiš energije, trdne volje, to je moči vseh moči, če hočeš okrepiti svojega sina za prijetne in neprijetne dni njegovega življenja, tedaj ne pozabi na njegovo telesno vzgojo.

In če si želiš nekoč zdravih vnukov, skrbi za to, da bodo vstopili tvoji otroci zdravi v zakon. Tej veliki etiški dolžnosti napram svoji družini in svojemu narodu zadostiš le tedaj, če daš svojim otrokom to, česar je za njih telesni razvoj neobhodno potrebno — namreč pregibanje.

Triàndrus.

Spisal Miro Šijanec, c. kr. učitelj, Pulj.

Homo sum; humani nihil a
me alienum puto.

Nič novega!

Veruješ? Verjameš? Veš?

Veruješ v edinega Boga in . . . je!

Verjameš avtoriteti in . . . je bila!

Veš resnico, da je, da je bilo in da bode to vse in vse tako.

Dragi čitatelj! Kakšnega si si predstavljal pisatelja, ki je s tako živimi barvami slikal življenje, da je bilo videti skoraj — tvoje?

Kaj in kako misliš o zbornici, kaj o govoru in kako o govorniku, ki z umom in srcem brani domovino, nje svetinje in prava?

Kaj, kako in kako dolgo sodiš o kritiku, ki se bojuje z uma svitlim mečem proti duhovom tmine, in za resnični blagor sveta?

In ti, cenjena čitateljica, kakšne postave je bil oni pevec, ki je opeval lepoto pomladi in ljubezni srečo? Kakšne oči je imel pesnik, ki je zamogel čitati na dnu — tvojega srca? Kdo je, bil in bode tvoj — ideal, pisatelj ali kritik, pevec ali ljubimec?

In um in srce, vse je bilo, pevalo in govorilo tvoj — „jaz“. In duša? — — Veruješ? — Verjameš, dokler ne spoznaš. Potem moreš in moraš zavračati ali trditi, ovreči ali dokazati, vse, v koliki meri in v kaki popolnosti so delovale medsebojno raznotere moči: narava in podnebje, slučajji in notranje življenje, usoda in prosta volja.

Le malokdaj nahajamo te čudotvorne sile združene v harmonijo. Poglej ga, Sokrata, preotrivaj njegovo življenje, mišljenje in delovanje! Šele končno boš spoznal njega najvišji nauk o spoznavanju samega sebe. In pritrđiti boš moral: Ta izprašujoči atenski učenec bil je učitelj sveta; ta satir po zunanji postavi je živel kakor navadni človek, a mislil in deloval je kakor bog.

In njegov učenec Plato, ne živi li še on med nami, mar nas ne uči še danes vekovečne nauke? Kako bi moglo to drugače biti?

In Aristotel, duševen velikan in velikansk dušeslovec pozna nas; ali pa mi njega poznamo? Skušali bomo spoznati Aristotela, Platona in Sokrata. Zakaj ravno te tri, to trojico moškega cvetu na pedagoškem polju?

Razvideli bomo in spoznali . . .

I. Sokrat.

Bil je rojen leta 469. pr. Kr. Oče mu je bil podobar Sofronisk, a mati Fenareta. Na kak način je vplival posej matere, porodničarstvo, na njegove ideje, bomo videli pozneje. Umetnosti očeta je sledil le kot mladenič.

Pavzanij je videl tri kipe na Akropoli, o katerih se je trdilo, da jih je izklesal Sokrat sam. Kar mu je razen domače hiše nudilo rojstno mesto, to je proučil autodidakt. Drugih izobraževalnih sredstev mu ni podal, tudi ni mogel kak drug kraj, ne ves svet, ki ga je prepotoval kot vojak. Da, naš prvi pedagog bil je v istini učitelj — pešec. — Učil se je od razumnih matematike, fizike, gramatike, muzike, in poezije; filozofijo in umetnosti sofistov je pa proučil po njihovih spisih. Več pa kakor mu je nudil katerikoli učenjak in akademik, več kakor vsi spisi, zajemal je iz svoje duše, iz svojega spoznanja; po spoznavanju samega sebe je zasledoval in doznal večno resnico. — Naravno pa ni pripoznal ničesar, o čemer se ni prepričal, da in zakaj mora to tako biti; ničesar ni sprejel, priporočal ali učil, kar ni premotril in preišljeval njegov duh. Nasprotno pa tudi ničesar ni podal, kar ni prej pretehtal. Z eno besedo: vse, kar je bil, postal je Sokrat le vsled lastne moči, po lastnem delu, kakor je to mogoče pač bogu.

Njegova lastna moč pa se predvsem kaže v treh rečeh: v njegovem vplivu na učence, v njegovi gorečnosti do resnice in v soglašanju njegovih nauk z njegovim življenjem.

Delavnica njegove stroke bil je človek; namesto poskusov je uvedel spoznavanje; namesto filozofije o naravi je postavil filozofijo o človeštvu. Stremil pa je posebno po spoznanju enote, kako deluje v njeni celoti in kako v posameznih delih. „Rekel je: Sem velik prijatelj razkrojevanja, razdeljevanja in združevanja; in če mi zamore kdo dokazati, kako in zakaj se spaja poedin del z drugim, kako in zakaj se druži celota z drugo v novo večjo celoto — sledil bom neumrjočemu.“

A Sokrat ni samo nauke podajal, učil; on je tudi po njih živel; nasprotno pa ni učil ničesar, česar bi ne potrdil s svojim življenjem. Ali si morete misliti popolnejšega učitelja? Glavo in srce, spoznanje in dejanje, vse se je strinjalo v eno popolno celoto.

Xenophon trdi o njem: „Tako pobožen je bil, da ničesar ni storil brez posvetovanja z bogovi; tako pravičen, da nikogar ni žalil, niti v najmanjši stvari; tako pameten vladar samega sebe, da nikdar ni izvolil kaj prijetnega namesto dobrega, da nikdar ni zgrešil pota v odločevanju med dobrim in slabim, med boljším in zlejším.“

Alkibiad pa piše o njem: „Jaz pa rečem, da je Sokrat po zunanje podoben silenom v delavnicah onih umetnikov, ki nam učenjake s piščalko predstavljajo, med tem ko opazimo bogove, če zgornje navidezno še surovo ogrinjalo odstranimo.“

Tudi ga lahko satiru Marziju prisopodabljamo, že samo zaraditega, ker mu je po zunanosti podoben; še bolj pa zato, ker očara človeka, ne sicer z umetnim godalom, ampak z močjo njegove besede. Če slišimo koga govoriti, se ne zmenimo dosti za govorico. Kadar pa njega slišimo, ali njegov govor že iz ust drugih, tedaj je vsak od nas zavzet, očaran, bodisi mož, bodisi žena ali deček.

Gine me tako, da mi izvabi solze; tako se godi meni in tudi drugim.

Če sem slišal Perikleja ali druge izvrstne govornike, vselej sem občudoval lepoto in moč jezika; a nikdar nisem čutil pretresujoče sile v toliki meri, da bi si mogel očitati vdanost nalik sužnju. Od tega Marzija pa sem tako premočen, da mislim, da ni več vredno dalje živeti, če takšen ostanem, tako prešinjten od spoznanja, da mi še mnogo manjka do popolnosti in da, zanemarjaje lastno osebo, le izpolnjujem načela drugih Atenjanov. Moram se ga izogibati ter si ušesa mašiti kakor pred glasovi siren. Tudi je on edini človek, kateri me tako nadkriljuje, da me je sram pred njim. Pred njim samo se sramujem; ne sicer zato, ker čutim globoko v meni, da mu ne morem oporekati, ampak zato, ker se bojim, da vpricho časti, katero mi ljudstvo izkazuje, pozabim na njegove nauke. Zatorej mu grem strani ter se ga izogibljem, kolikor morem. Če pa mi vendar pride nasproti, tedaj se

sramujem, ker sem v spoznanju in sklepom nasprotno živel. Mnogokrat mislim: O, ko bi on že vsaj mrtev bil! In vendar vem, da bi me njegova smrt bolje ožalostila nego njegova najostrejša očitanja. Ne lepota, ne slava, ne mogočnost, ne kake druge prednosti, zaradi katerih ljudje imenujejo človeka srečnega, se mu zde vpoštevanja vredne; nasprotno, vsega tega ne čisla, kakor tudi nas ne ceni visoko, ki čislamo one dobrote.

Njegovo občevanje z ljudmi je vedna šala in zabavljanje. In vendar je resnobljivosti. Le odprite silena in oglejte si podobe v njem! Morebiti jih nikdo izmed vas ni videl; a jaz vem za čase in trenutke, ko sem jih zrl. Njih svet, njih rajska bliščoba in čudovita lepota deluje s tako silo, da si precej pripravljen brezpogojno storiti vse, kakor božji sel. — V bitki pri Potideji je prekosil vse tovariše in vojake v potrpežljivosti in vztrajnosti. Lakota mu ni nič prizadevala, in če smo mi drugi sobojevniki živeli v izobilju, bil je on edini, ki je ostal zmeren. Če smo ga pa vendar k pitju prisilili, se zopet ni mogel nikdo z njim meriti; toda nikdo ga ni videl pijanega. Tudi zima ga ni ustrašila; ko si nikdo ni upal na prosto, šel je on bos čez led, kakor drugi v najboljših črevljih.

Prigodilo se je nekega jutra, da od neke misli prešinjen k priči na mestu postoji. Pride poldan in ljudje ga vidijo še vedno na onem torišču, pomenkujejo se in čudijo, da se še ni ganil z mesta. Pride večer, pride noč, a on še ni zapustil kraja. Nekateri vojaki mu prinesejo odeje za ležišče, opazujejo ga radovedno, bo li vso noč tako ostal. In res, ostal je tudi vso noč, dokler ni vzhajalo solnce. A takrat pozdravi solnce in mlado jutro ter gre stran.

Ahil je bil velik junak; pa tak pogum opažamo tudi v Brazidu; Periklej, čeravno izvrsten govornik, ima tekmece, kakor so Nestor in Antenor. Ravno toliko in tako velja o drugih možeh in njih izvrstnih lastnostih.

Sokrat pa ima v vsem svojem bitju in žitju, kakor tudi v svojih govorih in pogovorih nekaj tako posebnega, izvanrednega, da ne moremo najti drugega človeka, ki bi se dal primerjati z njim!

V početku se zdi njegov govor zmešan in smešen; njegove besede se nam zdijo izraz hudomušnega zločestnega človeka ali satira v človeški zunanosti. Govori le o preobloženih oslih, pogovarja se o kovačih, čevljarjih in usnjarjih; pravi vedno isto na isti način, tako, da se zdi, da vedno le isto gode. Toda to se dozdeva le navadnim ljudem; le neveščemu in nespametnemu so ti govori smešni kakor pogled satira. Če pa kdo drugi odpre lupino njegovih govorov in opazuje notranjost, tedaj najde, da hranijo govori globokejše resnice kakor je vse, kar ljudje navadno povedo; in pri natančnejšem raziskovanju in promotrivanju spoznaš, če si sicer zmožen, da je misel celo božja, da hrani modrost, katera vse zapopada, vse oklepa, kar je božjega. Na to mora paziti oni, ki hoče pred vsem postati kreposten in čednosten človek."

Vse drugo iz življenja Sokrata je več ali manj znano, posebno pa konec. Povzamem torej le glavne podatke. Zunanost, osebnost in značaj, tako opisani po Alkibijadu, so morali vzbuditi občno pozornost Atenjanov.

Videli so: ta mož z visokim, skoraj preveč vzbočenim čelom, ta buča brez las s kvišku upognjenim nosom, ta prevelika usta z debelimi ustnicami, te zbuljene oči, ta tolsti, viseči trebuh, ta sključena postava, njega siromašna obleka, da, še celo črevljev ni nosil — sploh vsa njegova zunanost je skoraj žalila estetično vzgojenega Atenjana. Vedeli so: njegova svežost mišljenja, globokost čutenja, da, neizmerno navdušenje, a vendar zmernost v življenju in brzdanje „človeka“, njegova mirnost v prenašanju neugodnosti, njegova docela brezbržnost za duševne posle in njegov kosmopolitizem so bili ekstremi, ki so le v harmoniji dirnuli prijetno. Končno: njegova brezobzirnost v stremljenju do spoznanja vsega dobrega in lepega, nadvladanje notranjega življenja čez zunanje, zaničevanje zunanjih oblik in plitvih šeg, zamaknjeno zrenje in čezmerna navdušenost, vse to ni bilo za svet. O, Sokrate, kaj si bil in kako? — Obsojena uganka v človeški podobi!

Ni čuda torej, da se je Aristofan lotil osebe čudnega modrijana ter ga v zbadljivih pesmih in prekanjenih govorih dolžil, da čas trati, da postopa brez dela, da mladino pači, da le navidezno goji znanje, da zaničuje domače šege in navade, bogovom drage, da celo ne pripoznava bogove. Še hočete več? Kakor je Aristofan pel, tako so se učili in posnemali drugi someščani njegove baže. Kakor je Aristofan hotel, tako je mislilo ljudstvo in — sodilo; tako aristokrat kakor plebejec sta sodila in obsodila Sokrata.

Mlad pesnik Melit, demagog Anyt ter govornik Lykon tožili so sedemdesetletnega Sokrata 1.) da ne spoštuje in ne pripoznava bogove domovine, 2.) da upeljava nove bogove, 3.) da zapeljuje mladino.

To so tudi točke, katere je Aristofan ožigosal pred sofistami. Sicer se je Sokrat v marsičem strinjal z idejami sofistov, kakor n. pr. v sokratični (pozneje tako imenovana) ironiji ter v načelu, da vsako нравno delovanje mora biti samovestno ravnanje. Da pa Sokrat nikakor ni pobijal vse vtrjene odločitve in potrjene določbe, kakor so to storili sofistami, ampak le zahteval razumno razmišljanje o vsaki reči, da torej tudi ni prepuščal нравno voljo in delovanje, dejanje in nehanje osebnemu, subjektivnemu določanju, marveč vsako delo in čin izvajal iz splošnosti večnega duha — vsega tega niso videli, ali niso hoteli sprevideti njegovi zaslepljeni toženci in zagrizeni sodniki; nekateri so ga prištevali sofistom, drugi aristokratom, s katerimi se družil in pri vsaki priliki proti demokraciji deluje, posebno pa demokratični uvedbi: glasovanju po srečkah nasprotuje.

Sodniki so torej menili, da store najbolje v zmislu demokracije, če ga obsodijo; to so tem raje storili, ker so ga zaradi njegovega naprednjaš-

kega mišljenja osebno sovražili in pa zaradi (sokratične) metode v sklepih in sôdih. Inače bi se zdela obdolžitev in obsodba zaradi njegovih nauk le pretveza.

Mnogi namreč sami niso verjeli v to, kar so Sokratu šteli v greh; sovražniki kakor prijatelji pa so vedeli, da Melyt ne bo mogel navesti prič in osebe, katero bi Sokrat zapeljal.

Tudi so ga videli, da daruje bogovom, da se udeležuje svečanosti in oficij. Hoziana! Slava mu! Mi ga slavimo, mi ne najdemo nič pregrešnega na njem. Metoda, zaradi katere ga proslavljamo, je bila zadolžila — smrt! Metoda, s katero je državnikom, pesnikom, umetnikom in učenjakom dokazal, da pravzaprav ničesar ne vedó; metoda, katero je učil svoje učence in ljudi, je pomagala razkrinkati oholost, ugonobiti domišljavost, je uničila avtoriteto, torej je zakrivila — smrt.

Sokrat ni maral zagovarjati se, ni se hotel rešiti s prizivom na suvereno ljudstvo, ni hotel zbežati iz ječe, kakor je že znano.

Leta 399. bil je obsojen piti kupo z otrovom, obsojen od demokratične reakcije, umorjen za rešitev roda in človeštva. A umrl je kakor največji Grk, kakor najuravnejši krivovernik, spoznavši da so bogovi določili smrt v rešitev zemljanov.

On sam je izrekel pred smrtjo: „To, kar se pripeti meni, ni učinek slučajnosti, ampak naklep in konec življenja; jasno mi je, kar spoznam: bolje je, da umrem že sedaj, da bom rešen peze tega življenja v svoji starosti. Zaraditega pa, da sem krivično sojen in obsojen na smrt, zaraditega nisem manjši; sramota zadene le one, ki so me obdolžili. Vem, da bosta preteklost in prihodnost pričali, da nisem nikoli človeka žalil, da tudi nisem nijednega pohujšal, marveč sem onim, ki so z menoj občevali, brezplačno le dobrote izkazoval, podučevaje jih v dobrem.“

„Ko je to rekel,“ piše Xenophon — „vstane ter zapusti sobano. Vse na njem je potrdilo njegove besede: pogled, korak in zadržanje.“ Ko je videl jokati prijatelje, jim reče: „Kaj je to? Zakaj se jočete? Ali niste že zdavnaj vedeli, da mi je smrt odločena, odkar sem rojen? Da, ko bi prezgodaj umrl, bi prijatelji morebiti zamogli tugovati, če pa svet sedaj zapustim, ko me življenje začne težiti, tedaj, mislim, se morate veseliti, kakor da bi me doletela le sreča.“

Nauki.

Sedaj se pa povrnimo k Sokratu, kakor ga poznamo že iz dobe, ko smo se skoraj na pamet učili „Die Lehrarten“ in „Die Sokratik“. Hočemo spoznati mojstra, a prej se moramo učiti: spoznavati!

Pouk in vzgoja

so sredstva, s katerimi se doseže jasnost pojmov in samodjavnost v krepostih. Vzgoja in pouk morata imeti smoter v samem sebi; zatorej

se mora človek napeljavati in voditi h kreposti in z njo obenem k blaženosti, brez ozira na zunanje udobnosti. — Ta zahteva stoji v protislovju z nauki sofistov, ki so postavili ves pouk in vzgojo na podlago koristi in dobička, katerega mu nudi država in življenje.

Nadalje je Sokrat učil: Vzgoja je težka in posvetovanje o njej najsvetejša naloga, kar je poznam. Človek ne more sklepati in določiti o nobeni drugi stvari, ki bi bila svetejša od naklepov božjih, nego li je izobraževanje samega sebe in drugih. — Pođuk mu je posel od bogov izročen. Zatorej bogovom in državi obenem služi najbolje oni, ki izobraža mladino ter vedno skrbi, da se mnogo gojencev usposobi tako, da zamorejo v javnih službah in zadevah delovati in sodelovati v blagor domovine.

Od učitelja je zahteval več spretnosti v poučevanju kakor materialnih znanosti, sploh pa zrelost, trden značaj, a vendar sprejmljivost, da zamore, kjer in kadar je potreba, s silo njegove osebnosti in z močjo ljubezni učiti. Razumeti mora, kje mu je pričeti, kje nadaljevati, kje zvezati, kje razvijati s spretnim izpraševanjem; kje istim potom povzročiti idejo v otroku, ne pa prenesti kar celotno od zunaj na znotraj; dosledno mora na oni način tudi vzbuditi in gojiti samodjavnost. Le po vztrajnih vajah zamore človek doseči popolnost. „Kdor se pa ne trudi, da bi pravo dobro spoznal, ta postane nevarnejši in hudobnejši, čim bolj je bil od narave nadarjen.“

Smoter izbraževanja je značajnost ter popolno spoznanje duševnega in нравstvenega človeka v sebi. Zatorej ima le pamet vrednost, vse drugo se ne vpošteva. Kakor je bila za časa peloponeških vojsk enakopravnost in ravnotežje zunanjega z notranjim življenjem zahteva v prilog telesa, tako tudi Sokrat ni zahteval enakomerne vzgoje duha in telesa; pregibal in poudarjal je veljavo notranjosti. Od podobarjev je želel, da podoba in kip naj izrazite duševne položaje, ne pa lepo mero telesa. Telo namreč zadobi veljavo kot orodje duše in zrcali lepoto notranjosti. Zaraditega izgubijo tudi telesne vaje prejšnji pomen, čeravno se ne smejo popolnoma zanemarjati. „Kdor telo vadi, ta postane krepak in je zdrav; tudi je že marsikateri s svojo močjo rešil življenje, služil prijateljem, koristil domovini ter pridobil mnogo časti in slave. Nasprotno pa je pozabljivost, strahopetnost, slaba volja, mehkužnost, da, celo blaznost posledica telesne zanemarjenosti. Telo se vedno rabi za vse, kar človek dela ali stori, zatorej se mora tudi primerno vaditi.“ Sokrat sam je še v pozni starosti telovadil, ter se s tem načinom tako utrdil, da je vsakojako telesno pomanjkanje lahko prenašal.

O godbi

je Sokrat sodil, da je še vsekako boljše pozno, kakor pa nikdar učiti se je. Muzika se mu je zdela toli važna, da se je še kot starec učil igrati

na liro in kitaro. Mislim, da sta učitelja godbe, Konos in Lampon, imela malo takih „nadebudnih“ diletantov.

V matematiki in prirodoslovju

je Sokrat zahteval več usposobljenja za praktično življenje, kakor pa samo znanstvene vede. Za človeka zadostuje, če si zna zemljišče ali njivo izmeriti; vse drugo, kar je više, je odveč, torej — ni zdravo. Preiskovanje o daljavi in gibanju zvezd je neprilичno, ker jemlje preveč časa, ki bi se dal uporabiti. Sploh pa filozofiranje o naravi ne izboljša človeka; to preotrivanje filozofije o naravi odvrča človeka od pogleda „navzgor“, in mu obrača pogled navzdol na minljivo željnost in kobne stvari.

Več nego veda, katero bi zadobil z matematiko in prirodoznanstvom, več je vredno spoznavanje pojmov: pobožnost in brezbožnost, dobro in zlo, pravičnost in nepravičnost, premišljenost in blaznost itd.

O tem se je tudi pogovarjal z učenci, kadar jim je čital in razlagal pisatelje. „Zaklade modrijanov iščem skupno s svojimi prijatelji in če najdemo kaj dobrega, tedaj se zopet skupno veselimo, da smo spet pridobili kaj koristnega za življenje.“

Posebno verozakon bil je predmet, o katerem se je Sokrat z učenci rad pogovarjal. A o tem nauku je imel povsem druge nazore kakor njega čuvaji. Učil je: Vera ljudstva so pripovedke in pravljice o bogovih in junakih. Navade in običaje imamo od naših pradedov, ki so jih kot vrle spoznali in lepo gojili; z narodnimi šegami pa niso samo v zvezi vera, nrvnost in spomin na slavno preteklost; z njimi se dadó zvezati tudi premišljanja o usodi, o človeškem življenju ter molitve k mogočnim bogovom. Vsak vrl meščan se bo torej udeležil javnih svečanostij in pri tem in s tem zadostil svetim naredbam. Nasprotno pa bi bilo zastonjsko delo onega državljana, ki bi hotel naše legende znanstveno in zgodovinsko razlagati; in če bi se mu tu pa tam kaj takega posrečilo, bi preostalo vendar še mnogo zgodb, s katerimi bi na ta način ne mogel priti do konca. Komur je mar do resnega življenja in spoznane resnice, ta naj obrne pogled va-se, v svoje srce; tam bo po resnobnem razmišljevanju našel luč vsega, kar je edino dobrega in resničnega. Popolno spoznanje te resnice je le v bogu, med tem ko je največja modrost človeka ta, da dozna, da tega spoznanja božjega nima. „Zato me je bog v Delfiju priznal najmodrejšega vseh Grkov.“

V lastni notranjosti se božanstvo razodeva kot vedno in vsegapično, ki vse urejuje, ki po postavah vsega dobrega vlada, ki je v človeka vsadila zavest o vsegamogočnosti, tako da človek toliko več čuti božje sile v sebi, kolikor postaja pametnejši. — To zavedanje o bogu ali nabožno navdušenje imenuje Sokrat demonično silo ali vest o nrvstveno pa-

metnem smotru življenja; ona je tisti notranji glas, katerega človek kot božjega spozna, kateri, vedno, kadar se ga zavedamo, odsvetuje ali svetuje, nasprotno pa k ničemu ne sili. Le preiskovanje in premišljevanje o kreposti nam zamore podati zavedanje in s tem pravo znanje o njej. Zatorej zavrača matematiko in filozofijo o naravi; zatorej tudi se niti sprehajati noče v prosti naravi, ker se od dreves in okolice ne more ničesar učiti.

Pozitivna filozofija Sokrata je torej odločno etiška.

Konec njegove filozofije pa je spoznavanje samega sebe. „Kdor ne spozna samega sebe ter o tem, česar ne zna, misli, da zna, ta je najbližje blaznosti. Sokrat je le iskal pojmovno znanje ter le to kot pravo pripoznal. Veda nima drugega predmeta kot človeško življenje, in za življenje ni drugega zveličanja nego znanje. Zatorej naj ne verujemo avtoriteti, ampak edino le razlogom. Nič pa bolj ne ovira pot do modrosti, nego domišljavost, da znamo, česar v resnici ne pojмимо; nič ni tako potrebno kakor izpraševanje in spoznanje; skušnja pa nam docela pokaže, kaj in koliko znamo ali ne znamo. Pa tudi za praktično ravnanje v življenju nič ni bolj potrebno, nego da se zavedamo ter spoznamo krog našega znanja in množico naše zmožnosti.

Po tem smotru mora stremiti vzgoja. Vzgoja stremi po resničnem spoznanju samega sebe ter po spoznavi blaženosti, ki iz nje izvirajo. Zatorej vzgoja Sokratu ni nekaj zunanjega, navideznega, kakor zofistom, ampak od znotraj nazven tvarjajoča, organska podlaga vsega nadaljnega pedagoškega delovanja,

V teh nazorih in v tem stremljenju ima vir Sokratov temeljni stavek: da je krepost le znanje, da se je torej moremo priučiti, da zatorej nič ni dobro, kar se je brez poznave zgodilo, da so tedaj hudobneži, kot izrod slabega spoznavanja, le proti svoji volji hudobni. Znanje in delovanje, učenost in nravnost spadajo skupaj, kar je resnično je dobro, in kar je dobro, je tudi resnično.

S spoznanjem dobrega se mora dosledno združiti izvršitev dobrega. Kdor lepo in blago spozna, ta jih tudi prenese v praktično življenje. Kdor spozna, da to ali ono ni nravno, ta se tudi izogiblje pogube; kdor pa ne dela dobro, ta ni pameten, ne nraven. Le kar je blagega, stori človeka modrega, in srečnega.

Ker se nravstvena, premišljujoča, misleča in hoteča osebnost ne more razlagati po vedno spreminjajoči se naravi, zatorej mora biti in je človeška duša neumrjoča; ona je ista misleča in hoteča posebnost v osebi, je nravstvena sila in postava človeštva, je vzrok in početek svetovnega reda.

A v tem življenju je duševno spoznanje kaj slabo, ker ga telo, s katerim je v zvezi, k zemlji tlači, tako da ne more gledati božje luči. Kadar pa bomo enkrat rešeni spon, ter se dvignili in povspeli nad ilo, takrat bomo gledali samo čisto luč in resnico; takrat se nam bo sedanje življenje do-

zdevalo le kot spomin na nek temoten položaj, katerega ne bomo nikdar več pozeleli, kakor Evripid pravi: „Kdo ve, če to življenje ni — mrenje, a za umrenjem ni — življenja?“

S temi nauki je Sokrat položil temelj k znanstvenemu obdelovanju нравstvenih načel. On je prenesel filozofijo iz nebes na zemljo; on jo je rešil iz špekulacij naturalistov ter ji določil bivanje v spoznanju lastne notranjosti,

Metoda.

Pedagogika Sokrata je izdelek globokega, povsem jasnega duha, plastičen produkt plastičnega umetnika. „Moja umetnost, ki se razločuje od one moje matere, pomaga roditi pri moških in ne pri ženskah ter skrbi za duše, katere rodijo in ne za telesa.“

Največja popolnost v naši umetnosti je v tem, da že vnaprej zamoremo spoznati, bo li mladenčeva duša porodila kaj spačenega, krivega, ali kaj pravega in rednega. Da, tudi v tem se godi meni tako kakor porodnicam, jaz sam v modrosti ničesar ne rodim. Resnično pa je tudi, kar mi mnogi očitajo, da le druge izprašujem, a sam ničesar odgovoriti ne znam. Vzrok tega porajanja je: en bog me sili, da pomagam pri porodu; a odrekel mi je, vstvariti kaj samega iz sebe. Zaradi tega še torej nisem moder, in tudi nimam ničesar, kar bi bilo izdelek lastnega duha. Vsi pa, katerim je oni bog dovolil, da zamorejo z menoj občevati, se kažejo v začetku nepodučljivi; pri nadaljnem občevanju pa napredujejo v veliki meri, kakor se vsaj njim in drugim dozdeva. Toliko je gotovo, da se od mene niso nikdar bogve kaj naučili, ampak le sami so vstvarjali in rodili; pomoč, seveda, pri tem sva podala midva: bog in jaz.“

Način podučevanja bil je konverzatoričen, prost, neprisiljen. Izhajal je v pogovorih od najbližjega k daljnemu, od enostavnega do zloženega, od posebnega k splošnemu, izhajajoč vedno od najprostejše stvari. Jemal je zglede iz vsakdanjega življenja, tako da so mu skoraj zares smeli očitati, da se vedno le pogovarja o črevljarjih, krojačih, usnjarjih in tovornih oslih. Učeč je postajal na trgu, v delavnicah, v gimnazijah, od rana do večera, pogovarjaje se z mladeniči in odraslimi možmi o namenu življenja, o stanu in delu. Med tem jih je pa navajal, oziroma jim z vednim izpraševanjem, razločevanjem, razmišljanjem predstav in nazorov pomagal do novega pojma.

Ta metoda ima dvojno stran: negativno in pozitivno. V negativni, ali v imenovani sokratični ironiji se Sokrat zdi nevedoč učenec, ki se hoče prav od drugih učiti, s katerimi se pomenkuje; a pri tem s svojim vednim izpraševanjem zmede vse, kar si je drug domneval vedeti, kažoč na posledke in protislovja, katere je razvijal kandidat. Na ta način je dovedel učenec — učitelj poslušajočega učitelja — učenca do spoznanja, da vendar tega prav ne zna, kaj in kako se mu je prej dozdevalo, da opusti predstave, katere je smatral prej kot resnično prave.

Pozitivna stran sokratične metode pa je metoda v umetnosti porođničarstva, t. j. metoda indukcije, prevod od prestave k pojmu in k definiciji pojma. Aristotel sodi v tem oziru: „Dve reči smemo Sokratu prilastiti: dokaz po indukciji ali najdba višjih pojmov iz nižjih in občna določba pojmov.“

Iz konkretnih slučajev in razmer prehajal je, primerjajoč posamezne točke in stvari z občnimi, razločujoč svojstva od slučajnosti, k spoznani resnici; a učenec se je zavedal, razločeval, določil, spoznal, kaj je vsebina in posebnost. Kadar je hotel n. pr. pojem pravičnosti določiti, navajal je posamezne vzglede, iz teh vzgledov občnost posnel in tako določil, da se je razvidela logična vez in enojnost raznih prikazni.

Sokrat je vedno in najprej določil pojem čednosti, i. t. d., ker je bil mnenja, da zamore le shvatanje in opredeljenje pojma biti kažipot za posamezni slučaj kakor za vsako нравno razmerje in ker je bil prepričan, da vsako нравno delovanje mora izhajati od spoznanja pojma. Stavi pa pogoj, da pripoznamo spoznanje svojstva predmetov vsled razmišljanja, da spoznamo in se zavedamo boga in resnice, da biva vse v človeku kot nekaj prvotnega. Duša je namreč že pred pozemeljskim porodom bivala in ima torej iz predčasovnega bivanja prave pojme, ki le vsled velikega števila zemeljskih in časovnih prikazni stopajo v ozadje, ki pa se po spretnem izpraševanju zamorejo tako oživetiti in razviti, da se jih vsakdo spominja kakor prirojenih resnic.

Vsled zunanjega postopanja pri poučevanju je Sokrat oče katehetike. Vsled njegove metode, nadalje, je moral individualno stran gojenca spoznati in v poštev jemati. Nadalje in končno moral bi vsak učitelj biti dušeslovec, četudi ni akademik — filozof.

Učitelj učiteljev je vedel na njegove raznotere učence vplivati tako, da je obenem vplival na osebe različnih slojev in stopenj izobraženosti, in to zopet s tako imenitno spretnostjo, da so ga obiskovali „učenci“ od severa in juga, od Črnega morja in Kirene. A on, modrijan v razlaganju človeške duše, kaže o učiteljevanju: „Pravzaprav nisem bil nikdar učitelj, ker nikogar nisem namenoma poučeval, če pa je kdo hotel mene poslušati, kako govorim, delujem in živim, tedaj ga nisem zavrnil, bil si je mlad ali star. Vedno sem bil pripravljen na enak način vsprejeti bogatega kakor ubogega. Ne poučujem in ne razstavljam umetnosti za denar; kdor le hoče, lahko vpraša in sluša, kaj porečem. — Če je kdo postal boljši ali hudobnejši vsled učenja, zato jaz nisem odgovoren, ker tega nisem nikomur vnaprej rekel. — Če pa kdo trdi, da je pri meni kaj posebnega slišal ali se priučil, česar bi ne vedeli vsi drugi, tedaj vedite, da ni govoril resnice.“

Toda le moški spol je Sokrat učil občevaje, ker „ženskam, pri vsej njihovi podobnosti z možem, manjka premišljanje in moč mišljenja, med tem ko so trezno mišljenje in vztrajno premišljevanje glavni pogoji uspešnega delovanja na podlagi dušeslovja.“

V vsakem poslu pa moramo stremiti po popolnosti spoznavanja.

Draga čitateljica! Veruješ, Verjameš?

Spoznaš sedaj „modernega“ Sokrata?

Torej kritike treba ni.

„He was not of one age, but for all time“. (Johnson.)

„Ni živel samo za eno stoletje, ampak za vse čase.“

Sokrat je umrl z besedami: „Prijateji, darujte bogu Eskulapu petelina v mojem imenu!“

Staré v „Občni zgodovini“ piše: „Kdor je pri starih Grkih od kake bolezni ozdravil, je iz hvaležnosti bogu Eskulapu daroval petelina. Ker si je Sokrat življenje mislil kakor težko bolezen, katere ozdravi človeka smrt, zato je prosil prijatelje, naj darujejo bogu dolžno žrtvo.“ *

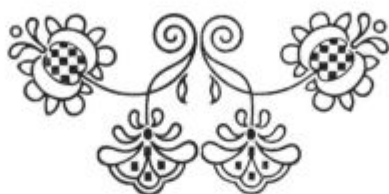
Tu bom navedel še nekoliko primerov, ki nam kažejo njegovo metodo. Sokrat je učil: Bog ničesar ne potrebuje, a kdor med ljudmi najmanje potrebuje, je bogu najbolj podoben. Nekega dne mu je imenitni meščan tožil, kako da je v Ateni drago živeti ter mu je začel naštevati, po čem da je škrlat, po čem dobro vino in druge dragocene stvari. Sokrat ga pelje v razne štacune, kjer so živež prodajali ter je popraševal, po čem da je moka, olje in druge potrebne, navadne reči; a vse je bilo poceni. Nato je šel z njim k nekemu trgovcu vprašati, po čem da je sukno; in tudi to ni bilo drago. „Vidiš, da se v Ateni lahko prav dober kup živi“, pravi Sokrat.

Sokratiko kažejo sledeči vzgledi: Neki drugi Atenjan, ki je ravno peš prišel iz kmetov, tožil je Sokratu, kako da je strašno truden od pota. Modrijan ga na to vpraša: „Ali te je sužnjik dohajal“. — „Dohajal!“ — „Ali je kaj nosil?“ — „Nosil je težek jerbas.“ — „No, je tedaj tudi prav truden?“ — „O ne, prav nič; poslal sem ga takoj z nekim naročilom zopet iz mesta.“ — „Vidiš,“ pravi Sokrat, „ti si bogat in svoboden, ali slab in razvajen; tvoj hlapec dela kakor sužen siromak, pa je tudi zdrav in močan Torej, kaj misliš, kdo od vaju je srečnejši?“

Ko je slavni Alkibijad svojemu učitelju tožil, da se boji govoriti pred vsem ljudstvom v narodnem zboru, ga Sokrat jame izpraševati: „Ali bi se mar bal, pred kakim čevljarjem govoriti? — „O, tega pa že ne!“ — „Ali bi te bilo morebiti sram pred kakim kovačem?“ „Tudi ne!“ — „Toda bogatega trgovca bi se pa že ustrašil?“ — „Pač bi ne vedel, čemu?“ — „No vidiš, v narodnem zboru so samo taki ljudje. Če se ne enega, ne drugega ne bojiš, kaj bi se torej bal vseh, če so zbrani?“

Nekega dne je Sokrat v jako ozki ulici srečal Ksenofonta, lepega in bistroumnega mladenča (zgodovinarja, ki je spisal tudi „Spomini na Sokrata“). Sokrat bi ga rad za se pridobil ter mu svojo palico naproti pomoli. Ksenofont ostrmi, a Sokrat ga začne izpraševati: „Reci mi prijatelj, kje se

moka prodaja?“ — „Na trgu.“ — „A olje?“ — „Tudi tam.“ — „Kam pa mora človek iti, če hoče pošten in moder postati?“ Zdaj mu Ksenofon ne ve odgovora. Sokrat pa ga prime za roko in mu pravi: „Pojdi z menoj, ti bom pokazal jaz, kam.“ Mladeneč gre z njim ter se ni mogel več ločiti od ljubeznivega svojega učitelja.“ (Še pride.)

Nazorni uk — propedeutika realij.

Sestavila *Eliza Kukovec, Stoperce.*

(Dalje.)

D. Iz zgodovine.

Rodbina ali obitelj.
Sorodniki ali žlahta.
Služabniki ali družina.
Sosed, prijatelj, sovražnik.
Znanec, tujec.

Oče je lastnik ali posestnik vašega imetja. Oče je gospodar. Oče veleva. Vsi, kolikor vas je pri hiši, ubogate. Oče je poveljnik. Oče kupuje vam otrokom in materi obleko, obuvalo, vse, kar vam je treba. Oče je vaš oskrbnik. Skrbi za vas. Oče je vaš reditelj. Redi, hrani vas. Oče je tudi vaš branitelj in sodnik.

Vsak ljubi in spoštuje ter časti svojega očeta. Kako časti?

Domači kraj; sosedni kraji; dežela Štajerska; sosedne dežele; država Avstrija.

Gospodar čez celo Avstrijo je naš cesar. Slika!

Vsi, ki v Avstriji stanujemo, moramo biti cesarju pokorni. Cesar je poveljnik. Cesar da vsako svoje povelje zapisati. Tako zapisano povelje imenujemo postavo ali zakon.

Cesar pa je tudi naš oskrbnik. Dá nam zidati cerkve, šole, bolnišnice, železnice. Pusti kovati denar.

Cesar je naš branitelj. Ima vojske, žendarje. Ti branijo, da nas tatje ne okradejo in roparji ne ubijejo.

Cesar je naš sodnik. Ako je kdo kaj hudega storil, pridejo žendarji po njega, ženejo ga pred sodnika. Sodnika pa je postavil cesar. Cesarja moramo ljubiti kakor svojega očeta. Kadar ima cesar god, idemo v cerkev ter za cesarja molimo.

Kdaj pa ima cesar svoj god? Kako je cesarju ime? Kako molimo za cesarja?

Cesarska pesem.

Kje cesar stanuje?

V gradu (palači). Slika!

Palača je lepa kakor cerkev. Stopnice so iz belega mramorja. Stene so lepo poslikane in pozlačene. Povsod stoje lepi stebri, kipi in cvetice. S stropa vise lustri kakor v cerkvi. Zavese so iz svile. Stoli so pozlačeni in imajo žametaste blazine. Na tleh so razgrnjene preproge kakor pred oltarjem. Mnogo sob je v gradu. V eni sobi cesar spi (spalnica). V drugi sobi obeduje (obednica). V tretji piše (pisarna). V četrti sobi stoji prestol (slika ali vsaj risba). Ta soba je največja ter najlepša (prestolna dvorana).

Cesar sedi na prestolu. Okrog prestola se zbero cesarjevi svetovalci (ministri). Cesar zove vse po vrsti. Izprašuje jih, ukazuje jim, tako kakor vaš oče ukazuje svojim delavcem.

Cesarju pošiljajo ljudje mnogo pismenih prošenj. Reven starček prosi cesarja miloščine. Stara mati vdova prosi cesarja, naj dovoli njenemu sinu, ki je pri vojakih, da sme domov namesto rajnega očeta oskrbovat kmetijo. Ubijalec, katerega so sodniki obsodili na vislice, prosi cesarja, naj mu prizanese smrtno kazen, naj ga pomilosti. Farani prosijo cesarja, naj jim pošlje denarja, da si bodo zidali cerkev. Vaščani prosijo cesarja, naj jim pošlje denarja, da si bodo zidali šolo, bolnišnico, sirotišnico.

Dobrotljivi naš cesar vse te prošnje usliši. Skoraj vsakemu izpolni željo.

Včasih se kak prosilec ne zanese, da bi prišlo pismo cesarju v roke. Tisti potuje na Dunaj v cesarski grad. Prosi stražnike, naj ga puste k cesarju. Ko stoji pred cesarjem, poklekne, poljubi rob njegovega plašča in govori: „Vaše Veličanstvo, presvetli cesar! Lepo prosim!“ Cesar vpraša: „Česa prosite?“ In prosilec pove. Ko prosilec odhaja, zopet poljubi cesarjev plašč.

Povesti: Otrokova cesarska pesem.

Rudolf Habsburški in berač.

Povest: Cesar Franc Jožef in ribičev sin.

Cesarju pretijo nevarnosti.

Dasi je naš cesar tako dobrotljiv, vendar ima mnogo sovražnikov. Iz hudobije, zavisti strežejo cesarju po življenju.

Povesti: Dogodek 1. 1854.

Smrt cesarice Elizabete.

Zaraditega mora cesar imeti stražnike. Pri vsakih vratih, za katerimi biva cesar, stoji vojak s puško na rami. Vojak ne sme z nikomur govoriti. Ne sme se ganiti s svojega prostora, dokler ne stopi nov stražnik na njegovo mesto. Tudi tik cesarjeve kočije zmiraj jezdi na vsaki strani 6 stražnikov.

Povest: Iz mladih let cesarja Franc Jožefa.

Cesarja vse ljudstvo časti. A tudi cesar izkazuje svojemu ljudstvu čast.

Povest: Cesaričin dežnik.

Cesar Jožef II. pri plugu.

Cesar Franc na pogrebu.

Cesarja dičijo vse čednosti.

a) Pobožnost.

Povest: Rudolf Habsburški in duhovnik.

b) Milodarnost.

Povesti: Deklica s pletenicami.

Mladi Vukazovič.

Cesar Jožef II. kot zdravnik.

Dobrosteri (Tugut.)

c) Pravičnost.

Povest: Prosilec.

d.) Modrost.

Povest: Cesar Rudolf moder sodnik.

e.) Človekoljubje.

Povesti: Hartman Habsburški.

Vojvoda Albreht II.

Bratovska ljubezen.

Vojaštvo, vojska.

Časih se vaš oče sporeče s sosedom. Sosed je vozil po vašem travniku. Travo je pomandal. Napravil je škodo.

Cesar ima tudi sosede. Nekoč je turški cesar poslal svoje ljudi semkaj v Avstrijo na rop. Prijezdili so Turki, oboroženi s puškami in sabljami. Kogar so srečali na cesti, so prebodli s sulico. Kdor je bežal pred njimi tistega so usrelili. Vdrli so v hiše. Prebivalce umorili, denar in dragocenosti so pobrali, hiše požgali. Tako so delali škodo. Kaj je storil avstrijski cesar. Zaukazal je svojim vojakom, naj napodé Turke. Napodili so jih.

Povest: Turki na Ptujski gori.

Turki na Slevici.

Vojaki branijo cesarja in ljudstvo sovražnikov.

Kateri izmed vas je že videl vojaka? Kako je bil oblečen? Kaj mu je viselo ob strani? Na hrbtu ima tornister (bisago). Za ramo mu visi puška z bajonetom. Nekateri vojaki hodijo peš (pešci, pehota). Drugi jezdiijo (konjeniki). Tretji streljajo iz topov (topničarji). Pionirji delajo mostove in ceste.

Vojaki stanujejo v vojašnici. Kaj delajo vojaki vsak dan? Učijo se streljati, jahati, boriti se s sabljo. Kdo jih uči? Oficirji ali častniki. Častnike lahko spoznate po lepi opravi. Na ovratniku imajo prišite zvezde. Častnik z eno zvezdo se imenuje poročnik. Častnik z dvema zvezdama se imenuje nadporočnik. Častnik, ki zaukazuje 100 vojakom se imenuje stotnik. Častnik, ki zaukazuje celemu polku, se imenuje polkovnik.

Ali ste videli, kako vojaki pozdravljajo častnike? Straže pred vojašnico, smodnišnico, polkovnikovo hišo. Straže prezentujejo. Denejo puško z rame na ramo.

Kateri je že videl vojaške vaje? Trobente, bobni, vojaška godba. Pesem: Kadar pridejo vojaki. — Vojaški vaji je podobna vojska. Kadar vojaki gredo v vojsko, vzame vsak polk svoj prapor seboj. Tisti vojak, ki prapor nosi, se imenuje praporščak. Vsi vojaki skupaj se imenujejo armada. Avstrijska armada, sovražna armada. Prostor, kjer se boj vrši, se imenuje bojišče. Na bojišču sta zbrani armadi.

Trobente zadoné. Bobni zabobnajo. Boj se prične. Topničarji streljajo iz topov. Pešci streljajo iz pušk. Konjeniki udrihajo s svojimi sabljami. Dim se kadi. Strelji hrumé kakor grom. Kri teče. Ranjenci padajo. Zemlja se trese vsled topota konjskih kopit. Slika! Podlegajoča armada mora bežati. Zmagujoča jo tira, podi, zlasti stremi za prapori. Polk, kateremu je sovražna armada vzela prapor, je osramočen.

Ranjenci ostanejo sami na bojišču. Mnogo je mrtvih. Pridejo zdravniki, sestre usmiljenke, vojaki strežaji. Obvežejo ranjence. Položijo jih na vozove, zapeljejo jih v bolnišnico. Pokopljejo mrliče. Armade pa se do pozne noči pode po planem. V temi še le postavijo šatore za častnike; zanetejo ognje ter pod milim nebom kuhajo večerjo. Prostaki spé pod milim nebom na golih tleh.

Vojska je grozen dogodek. Doma ljudje plakajo za vojaki, ki so na bojišču storili smrt. Mati plakajo za sinom, otroci za očetom. Bog nas varuj vojske!

Povesti: Hrabri praporščak.

Ljubezen do očetnjave.

Krez in Cir.

Pesem: Lavdon.

Junakov grob.

V vojski izgubi mnogo vojakov svoje življenje. Vojska tudi stane mnogo denarja.

Povesti: Skromnost.

Nadloge, ki jih povzroči vojska. Vojaki prelivajo kri na bojišču. A tudi doma ljudje si niso svesti življenja. Vsak čas utegnejo prilomastiti sovražniki. Po sili vzamejo, kar je vrednostnega. Uničijo, kar ne morejo vzeti s seboj.

Hiše požgejo. Njive in vrte pomandrajo. Zatorej ljudje pred sovražno armado beže v gozde in v pogorja ter se tamkaj skrijejo. Trpijo v gozdu, mraz in glad. Ne najdejo miru. Nihče ne dela, ne kmet ne rokodelec. Ni šole. Otroci se ne učé. Na njivah raste plevel. Živine ni. Za drag denar ni dobiti kruha. Nastane lakota. Vsi ljudje vzdihujejo, naj bi bil zopet mir.

Pesem: „Mir.“

Imamo sedaj, hvala Bogu, čase miru.

Beguni dostikrat beže v trdnjavo. Slika! Popis! Vojaki, ki bivajo v trdnjavi ter jo branijo, se imenujejo posadka. Obleganje trdnjave.

Plemstvo.

Slika kakega gradu. Popis slike. V tem gradu stanuje gospod, kateremu je ime Feliks, baron Čok. Grad je njegov in vse kar je v njem in krog njega. Tudi denarja ima dovolj. Ima mnogo služabnikov, hlapcev in dekel, da obdelujejo polje in strežejo živini. Tudi ima kuharja, da kuha. Sluga ga oblači in mu streže pri mizi. Kdor se z gospodom pogovarja, ga naziva „Vaša milost, gospod baron.“ Soprogo tega gospoda nazivajo „Vaša milost, gospa baronica.“

V mnogih gradovih stanujejo gospodje, kateri imajo naslov „baron.“

Pravimo, baroni so plemiči ali zlahtniki. Tudi viteze prištevamo k plemičem (plemstvo).

Mnogi baroni in vitezi služijo presvitlemu cesarju kot častniki. V miru učijo prostake vojskovati se. Kadar je vojska, pa vodijo prostake v boj. Vojskujejo se za cesarja. Prelivajo za cesarja svojo kri. Posebno junaškemu baronu podeli cesar višje plemstvo. Podeli mu naslov „grof“.

Avstrija je velika država. Presvitli cesar ne more sam pregledati in oskrbovati vse dežele. Zato pošlje v vsako deželo svojega namestnika. Namestnik ima iste opravke kakor cesar. Katere? Cesarski namestnik v naši štajerski deželi je Manfred grof Clary.

(Konec prih.)

Književno poročilo.

„**Elternabende**“ imenuje se 181 strani broječa knjiga, katero je izdal Johann Drescher, ljudskošolski ravnatelj v Gradcu in katera stane lično vezana 3 K. Založba Pichlers Witwe na Dunaju, V. Margaretenplatz 2. — Pisatelj je posvetil knjigo pospeševalju roditeljskih večerov, g. dr. Fr. Grafu, županu in predsedniku mestnega šolskega sveta v Gradcu, in sicer v dokaz hvaležnosti napram njemu. — Knjiga ima tole vsebino: 1. Vorwort. 2. Elternabende, Zweck und Veranstaltung derselben. Von Joh. Drescher, Volksschuldirektor. 3. Glück u. Erziehung. Von Adolf Brunnlechner, k. k. Volksschuldirektor. 4. Kunst und Erziehung. Von Adolf Brunnlechner. 5. Schule und Elternhaus. Von J. Drescher, Volksschuldirektor. 6. Betrachtungen über lehrreiche Vorkommnisse aus dem Leben. Von J. Drescher. 7. Über Gesundheitspflege. Von J. Drescher. 8. Berufswahl. Von J. Drescher. 9. Über Vererbung, Nachahmung, Alkoholismus, Theater- und Gasthausbesuch, Genußrecht, Arbeitsscheu und Körperpflege. Von J. Drescher. 10. Wir lernen die Kinder lügen. 11. Das Zusammenwirken von Elternhaus und Schule in der Erziehung der Kinder. Von Alois Kortschak, Oberlehrer. 12. Streifzüge auf dem Gebiete praktischer Kindererziehung. Von Franz Schöpfer, Oberlehrer. 13. Von der Vorbereitung zum Studium. Von Franz Schöpfer, Oberlehrer. 14. Erziehung der Kinder zur Wahrheitsliebe, Reinlichkeit und Arbeitsliebe. Von Franz Wamprechtsamer, Oberlehrer. 15. Die Aufgabe des Elternhauses in Bezug auf die Charakterbildung. Von Franz Wamprechtsamer. 16. Ansprache bei einer Schulschlußfeier. Von J. Drescher. 17. Ansprache bei einer Schulschlußfeier. Von J. Drescher. 18. Ansprache bei einer Schulschlußfeier. Von Fr. Schöpfer. 19. Ansprache bei einer Weihnachtsbescherung in einem Schülerhorte. Von Franz Zweigeli, Oberlehrer. — Parola sedanjega delovanja je gojenje „roditeljskih večerov“. Učiteljstvo se mnogo bavi z roditeljskimi večeri. In baš prirejati roditeljske večere s primerno tvarino ni lahka zadača, osobito ne za novince. Marsikdo, ki se je tega lotil, se je o tem prepričal. Drescherjeva knjiga bode baš zato tudi dobrodošla učiteljstvu. Njeno jedro so nasveti g. pisatelja z ozirom na uvedbo roditeljskih večerov. Drescher pravi glede roditeljskih večerov sledeče: 1. Učiteljstvo se drži mere; enkrat v letu zadostuje imeti roditeljski večer. 2. Snov naj bode duhu časa primerna. 3. Učiteljstvo naj taktno postopa, da ne žali pri predavanju roditeljev. 4. Predsednik roditeljskih večerov naj bo na večrazrednicah šolski voditelj. 5. Naj se pri roditeljskem večeru govori le o tem, kar je vez med domom in šolo. 6. Roditeljski večeri naj se gojé le tam, kjer živi učiteljstvo v slogi z narodom. 7. Otroci ne smejo biti navzoči. 8. Podavatelj naj govori primerno in preprosto. G. pisatelj priporoča učiteljstvu, naj deluje na to, da pridobi domačega zdravnika za podavanje o higijeni. Umestna snov bi bila: „alkoholizem in otroci“, „nalezljive bolezni“, „prva pomoč v nezgodah“, „pravila, kako si ohraniti zdravje“, „snaga v hiši“, „kopanje“ itd. V Drescherjevi knjigi se mi zdi spis: „Berufswahl“ znamenit. — Ko otroci dovrše ljudsko šolo, ne vedó roditelji, kaj z njimi. — Tukaj podaja gosp. pisatelj lepe nasvete. Gleda naj se na to, ali ima dotični otrok s p o s o b-

nost in veselje do stanu, katerega si je izbral, kajti to je prvi pogoj vsakega bodočega državljana. Pri izbiranju svojega poklica naj bi se oziralo na sledeče točke: 1. Roditelji morajo imeti sredstva, da bodo otroka pri izvoljenem stanu podpirali, oziroma vzdrževali. 2. Otrok mora imeti potrebno zdravje, katero izvoljeni stan zahteva. Otrok mora imeti zmožnost in ljubezen do izvoljenega stanu. Ako roditelji posvetijo svojega otroka dijaškemu stanu, t. j. študiji, je umestno, da pretuhtajo: 1. Ali ima sin talent in vztrajnost za študije? 2. Ali ima veselje do študij? 3. Ali imajo roditelji sredstva v dosego tega, česar želi? — Glavni družinski princip naj bo vedno: „In jungen Jahren schaffen, wirken und sparen, damit man im Alter ruhen kann!“ — Učiteljstvo naj si to knjigo omisli, kajti vredna je uvaževanja.

Anton Leban.

Slovenski posojilničar. Drugi popravljeni in pomnoženi natis »Navoda o snovanju in poslovanju slovenskih posojilnic«, Spisal Ivan Lapajne. V Krškem 1907. Založil pisatelj. Strani 213. Cena 3 K. Naslov te knjige poda že njeno vsebino. V naših časih, ko se posojilništvo močno razvija, je tako dobro navodilo za snovanje in poslovanje posojilnic toliko bolj potrebno, ker je uprava malih posojilnic na deželi večinoma v rokah diletantov. Pisatelj te knjige je gradivo spretno zbral in poljudno pojasnil. Posojilničarjem bo knjiga prav dobro služila. To, kar je v tej knjigi, bi moral vedeti ne le vsak vodja kake posojilnice, marveč vsak član načelstva in nadzorstva. Knjiga je okrašena s sliko Mihaela Vošnjaka in dodan je životopis tega, za slovensko posojilništvo jako zaslužnega moža.

Slovenska Šolska Matica. Vis. ces. kr. ministrstvo za bogočastje in uk opozarja z odlokom z dne 13. majnika 1907, št. 9754 učiteljstvo ljudskih in meščanskih šol s slovenskim učnim jezikom na te-le knjige: 1.) Pedagoški Letopis. Na svetlo daje „Slov. Š. Matica“ v Ljubljani. Uredila H. Schreiner in V. Bežek. III. zvezek. V Ljubljani 1903. 2.) Učne slike k ljudskošolskim berilom. Izdaja „Slov. Š. Matica“. Drugi del: Učne slike k berilom v Čitanki za obče ljudske šole, II. del in v Drugem berilu. I. in II. snopič. Uredila H. Schreiner in dr. I. Bezjak. V Ljubljani 1903. 3.) Realna knjižnica. Urejuje V. Bežek. Zbirka učne snovi za pouk v realijah na ljudskih šolah. Pomožne knjige za ljudskošolske učitelje. I. del. Zgodovinska učna snov za ljudske šole. Spisuje I. Apih. III. in IV. snopič. V Ljubljani 1904 oz. 1905. Izdala „Slov. Š. Matica“. 4.) Analiza duševnega obzorja otroškega in dušeslovni proces učenja. Nauk o formalnih stopnjah. Spisal H. Schreiner. „Slov. Š. Matica“. (Glej Ukazni list za službeno področje c. kr. ministrstva za bogočastje in uk, letnik 1907, št. XIII., str. 205.)

Die neuen Gesetze u. Verordnungen auf dem Gebiete der Volksschule für Steiermark. Neue Folge. Herausgegeben von Peter Končnik, k. k. Landesschulinspektor. — Te zbirke šolskih zakonov sta prišla pravkar na svetlo 3. in 4. snopič ter se dobita pri založnikih Leuschner & Lubensky v Gradcu.

Razgled.

Listek.

6000 letne umetnine. Na mestu starega mesta Suza v Perziji je preteklo zimo francoski arheolog de Morgan in njegov pomočnik Gautier izkopal jako znamenite reči. Mnogi najdeni napisi so velikega pomena za zgodovino Elama in Kaldeje, kjer se je pravzaprav pričela naša kultura. Med umetninami je zlasti omeniti kip iz alabastra, ki je star okoli 6000 let in ki predstavlja kralja Manihtusu, kakor pravi napis. Posebno je pa znamenita lončena posoda, krasno poslikana, ki so jo našli 25 metrov pod zemljo in ki je iz časa več kot 4000 let pred Kristusom. Po mnenju de Morgana je ta posoda ena najstarejših poskusov lončarske umetnosti v deželah Sredozemskega morja.

Planet Mars. Izmed vseh planetov je Mars najbolj poznan, zakaj zvezdoslovci so ga s svojimi instrumenti tako dobro pregledali, da vedo povedati, kako podnebje imajo na tem planetu. Edini le še niso učenjaki, ali prebivajo na Marsu ljudje ali ne, a tudi to vprašanje se baje kmalu reši. Francoski astronom Flammarion je trdno prepričan, da žive na Marsu ljudje. Po njegovem mnenju je Mars idealno bivališče. Vreme je vedno enako lepo. Od spomladi do jeseni ni na njem oblaka. V tem času tudi ni dežja ne viharjev. Ker je ozračje na Marsu čisto in jasno, je planet tudi mnogo lažji, namreč tehta le 38% naše zemlje. Tudi vsi drugi predmeti so vsled tega na Marsu mnogo lažji. Človek, ki tehta pri nas 70 kg, bi tehtal na Marsu le 26 kg. Leto na Marsu ima 687 dni, iz tega Flammarion sklepa, da se vrši ves razvoj tam počasneje in da življenje sploh poteka mirno. Zadnje čase so zvezdoslovci opazovali na Marsu svetle lise, in nekateri so trdili, da so to signali, ki nam jih hočejo dati prebivalci z Marsa. Flammarion pa to zanika, temuč je mnenja, da so to snežniki, ki jih obsija sonce. Flammarion je prepričan, da se nam posreči, napraviti telegrafsko zvezo z Marsom, ali z svetlimi signali ali pa brezžičnim brzobjavom.

Velike najdbe iz ledene dobe. Pri vasi Sang-Mannersdorf okraj Melk so našli te dni jako zanimive ostanke iz ledene dobe. Vsled mnovega dežja je bilo na nekem svetu precej zemlje odplavljene, na kar so se pokazale izredno velike in močne kosti. Posebna znanstvena komisija je šla raziskavat te kosti in razkopavat po ondotnem svetu. Poldrug meter pod površino so našli na prostoru 20 kvadratnih metrov ležišče lovcev iz ledene dobe. To ležišče je bilo pokrito s pepelnato plastjo 20 cm na debelo. Okrog so bile kosti raznih živali, ki spadajo vse v ledeno dobo in ostanki 20 do 30 mamutovih medenic in nožnih kosti, hrbtenic in čekanov (zob) dolgih do poldrug meter, kotnikov severnih jelenov, kosti planinskih zajcev, snežnih jerebic in severnih labudov. Tla so bila pokrita z orodji iz kresilnega kamna. Izkopali so tudi rumene in rdeče barvene kamne in grafit, ki so služili gotovo kot šminka in za tetoviranje. Izkopine dobi večinoma prehistorična zbirka dvornega muzeja. Najdenišče je eno največjih, kar jih je bilo doslej odkritih.

Največji most na svetu. V Njujorku gradijo že od leta 1903. most, ki mu ne bo para na vsem svetu niti glede dolgoti niti glede stroškov. Most bo dolg 2½ km; nad morskno globino bo vzdignjen 39 m, tako da bodo mogli pod njim voziti največji parobrodi. Veljal bo ravno 100 milijonov kron. Most bo spajal Njujork in The Long Island City. Prvotno so bili stroški proračunjeni na 62 milijonov kron, toda ko so ga začeli graditi, veljali so samo temeljni stebri 40 milijonov. Most ima samo dva velika oboka in v sredini eno opornico. Na mostu je za pešce posebno nadstropje.

Kralj in učitelj. Friderik Viljem I. je nekoč prišel v šolo, kjer je poučeval stari učitelj Kriegsschulze. Učitelj se ni dal motiti. Dotaknivši se v pozdrav klobuka, katerega je imel po tedanji navadi tudi v šoli na glavi, je mirno nadaljeval pouk. Ura odbije dvanajst in učenci oddidejo. Nato se učitelj spoštljivo odkrije in reče kralju: „Vaše Veličanstvo mi bo odpustilo. Vpričo svojih šolarjev nisem smel priti v zadrego. Izgubil bi ves ugled, ako bi otroci videli, da je v državi mož, ki ima večjo oblast nego jaz.“ *Fink.*

Društvo „Mladika“ namerava v zmislu § 3. društvenih pravil s prihodnjim šolskim letom v svojem penzijonatu otvoriti zasebno dekliško ljudsko šolo z omejenim številom učenk. S prihodnjim šolskim letom se otvori I. razred. Zglasila učenk, ki mislijo stopiti v I. razred, prejema društveni odbor v Ljubljani, Gosposke ulice št. 8. (Prospekt društva „Mladika“ smo objavili v 6. let. „Pop.“ štev. str. 181 — Uredn.)

Ovca. Učitelj je hotel učencem razjasniti razmerje pastirja do črede in vprašal: „Ako bi vi vsi bili majhne ovčice, kaj bi bil jaz potem?“ „Velika ovca!“ odgovoril mu je fantek v prvi klopi.

(Dr. Matko Potočnik), c. kr. profesor na učiteljski šoli v Mariboru, je odločno izrazil željo, da se ga ne imenuje več članom izpraševalne komisije za ljudske in meščanske šole.

Pedagoški paberki.

Šolska reforma na Kitajskem. Kitajsko šolsko ministerstvo je prispelo do prepričanja, da so se gojenci novih vladnih šol le preveč navadili nositi evropsko obleko in je to državi nevarno razvado kratkim potom prepovedalo. Gojenci so se pa pritoževali, da v dolgi domači obleki ne morejo telovaditi, nakar so jim samo za telovadbo dovolili tuji kroj, ali biti mora obleka iz domačega blaga. — Na jušnem Kitajskem, kjer živi najbolj inteligentno prebivalstvo, so se pa tudi začeli zanimati za ženski pouk. Toda kdo naj na Kitajskem da za to denar? Mandarini pa so se domislili bogatih nunskih samostanov in jih pozvali, naj dajo del svojega itak priberačenega bogatstva za ženski pouk. Nune so se izprva potuhnile in se kratkoma niso za ta poziv nič zmenile, dokler jim niso mandarini poslali v enega največjih samostanov v Kantonu oddelka vojakov in nunam zapretili, da jih vse do zadnje postavijo na cesto, če se ne vdajo. Šele nato so nune plačale prispevek.

Nekaj vzrokov nepazljivosti pri pouku. Delitsch piše v „Frankfurter Umschau“: Dostikrat je nepopolnost čutilnih zaznav vzrok nepazljivosti šolske mladine. Učenci, ki so kratkovidni, dalekovidni, imajo različno vidno ostrino pri očeh, ne razločujejo barv, imajo slab sluh itd., ne morejo dolgo slediti pouku. Ti učenci morajo rabiti več energije pri pouku in se zaradi tega kmalu utrudijo. *F. F.*

Telesna vzgoja otrok. Če je otrok v šoli nepazljiv in ne sodeluje pri pouku, naj ga učitelj ne kaznuje takoj. Prepričati se mu je, niso li vzroki nepazljivosti bolehnost, pomanjkanje krvi, splošna telesna slabost itd. Dr. Sirius priporoča sledeča vprašanja, katera si imajo staviti učitelj in starši v gori navedenem slučaju: 1. Se je otrok dosti naspal? (9—10 ur). 2. Dobi otrok primerno hrano? 3. Ne dela li predolgo? 4. Ima čas in priložnost za izdatno gibanje v svežem zraku? *F. F.*

Risanje z obema rokama, kakor to zahteva profesor J. Liberty Tadd v svoji knjigi „Neue Wege zur künstlerischen Erziehung der Jugend“, se vedno bolj razširja. N. Zepler trdi v razpravi „Zweihand-Ausbildung“, da je dosegel s svojimi učenci lepe uspehe. Začel je z vajami že v prvem razredu. Učenci ne rišejo samo, ampak tudi pišejo z obema rokama. Pri pouku v risanju začčenja Zepler s polukrogli, vadi potem risanje krogov in sestavlja skupine. Ne riše dolgo časa zaporedoma, ker se otroci utrudijo. *F. F.*

Varstvo rastlin. „K. k. Pflanzenschutzstation, Wien II., Trunnerstraße Nr. 1“, objavlja vsak mesec navodila za varstvo rastlin. Objave so sestavljene n. pr. tako-le: Mesec julij.

Ne zatirajte sovražnikov škodljivih živalij! Poloviti se imajo veliki polži z mrežami, da se zabrani odkladanje jajec. Pobirati je gosenice glogovega belina. Poloviti in pokončati se morajo metulji: zlatoritka, vrbov zavijač. Pobirati in sežigati se imajo črviva jabolka, breskve itd. To je le primer. Navodilo kaže še več točk. Primerno bi bilo, podatke mesečnih poročil zbrati in napraviti stenske table, ki bi se razobesile po šolskih sobah. *Fink.*

Odmori v šoli. Kakor znano, zahteva šolski in učni red v § 62. po vsaki učni uri pet minut odmora, po drugi uri pa petnajst minut. Dr. P. Reisser priobčuje v časopisu „Mutter und Kind“ zanimivo razpravo o tej zahtevi. Začetkom sestavka pretresuje higijensko važnost odmora; potem pa navaja navodila, kako je izrabljati odmore. Sicer pa se pisatelju zdijo odmori po pet minut prekratki. Trajati bi imeli najmanj deset minut. Učenci morajo ven na prosto, da prinesejo v obleki svež zrak v šolsko sobo. Sobe je treba med odmorom v vsakem letnem času vestno prezračiti. Ako učenci zapuste za časa odmora sobe, jih lahko nadzoruje eden učitelj. Zabranjuje se tudi, da šolarji tekajo po šolskih sobah in se potem vzdiguje zdravju škodljiv prah. Odmori se ne smejo učencem prikrajšati n. pr. za kazen.

F. F.

Kronika.

Zahteve tirolskih učiteljev. Učiteljski shod v Bolcanu je sklenil protest proti temu, da se učitelji še vedno silijo opravljati mežnarsko službo ter morajo čestokrat za cerkev s pušico beračiti od hiše do hiše.

Madžarska justica. V Miavi je sodnik obsodil tri slovaške učitelje, vsakega v petnajstdnevno ječo in 200 K globe, ker so okrasili šolsko sobo z dvema hrvaškima zastavicama. Veliki župan je obsodbo potrdil.

Reforma meščanskih šol. Naučno ministrstvo je izdalo normalne učne načrte za deške in dekliške meščanske šole. S temi učnimi načrti je končana akcija za reformiranje meščanske šole in imajo ti namen, pouk na meščanskih šolah prilagoditi časovnim razmeram in podati modernejšo podlago za delovanje teh za obrtno in kmetijsko prebivalstvo važnih inštitucij. V učnem načrtu za dekliške meščanske šole se je zlasti gledalo na zahtevo, da se posebno upoštevajo potrebe ženskega poklica. Upati je, da bo meščansko šolstvo z novimi učnimi načrti, ki stopijo v veljavo z začetkom šolskega leta 1908/09, zadobilo novih impulzov za nadaljni svoj razvitek.

Za jecljajoče in za osebe sploh, ki imajo kako napako v govoru, namerava bolgarska vlada ustanoviti državni zavod, kjer se take osebe odvadijo jezikovnih napak. Zastopniki bolgarske vlade so že prišli v Prago ter se pogajajo s specialistom Fiebingerjem, ki je učitelj za pravilno izgovarjanje, da bi prevzel organiziranje tega zavoda. Ponudili so mu 10.000 frankov nagrade. Fiebinger namerava začeti izdajati v raznih jezikih časopis za jecljajoče, ki bo prinašal razna navodila, kako se je odvaditi napakam v izgovarjanju.

Nove pisanke.

Ker se moji šolski zvezki v enotnem kvartformatu na visoko z 12 listi (brez ovitka), izvrstnega, močnega in lepo rastriranega papirja, z močnim modrim ovitkom in dobrim pivnikom, ki se rabijo v vseh mariborskih ljudskih in meščanskih ter v posameznih šolah na deželi, kaj dobro obnesejo, priredil sem, da ustrezem večstranskim vprašanjem **po res dobrih šolskih zvezkih** poleg 16 vrst zvezkov z nemškimi napisi še **osem različnih pisnih zvezkov** v enaki kakovosti in opravi s **slovenskimi napisi**, in sicer:

Pisanka št. 5: 4-črtna

Pisanka št. 9: 1-črtna

Pisanka št. 12: (za slov. pisanje)

Spisovnica št. 12

Spisovnica št. 20: 1-črtna

Spisovnica št. 21: 4-črtna

Številnica št. 25: s črtami

Številnica št. 50: brez črt

Cena 6 vin. komad, za uboge učence 5 vin. — Risanke brez pik iz najboljšega, čisto belega papirja, obsegajoč 8 listov z močnim modrim ovitkom, **cena 8 vin.** — Vzorce na zahtevanje brezplačno. — Prodajalcem primeren rabat.

Tudi priporočam svojo veliko zalogo različnih šolskih zvezkov, papirja, kancljiških, pisalnih in šolskih potrebščin ter molitvenikov, kuvertov (tudi z natisnjeno firmo), peres, peresnikov, svinčnikov, radirgumijev, izvrstnega šolskega črnila, črnilnega ekstrakta, vseh potrebnih **dvojezičnih šolskih tiskovin**, zemljevidov, vpisalnih knjig itd. itd. po priznani nizkih cenah.

Andrej Platzer, Maribor, Gospodske ulice št. 3.

Knjigovezna dela točno in poceni. — Tudi se pri meni lahko naroča na vse tu- in inozemske modne žurnale, ilustrovane časnike in sploh periodično izhajajoča literarna dela.

RAZPIS NATEČAJA.

Učiteljske službe.

Št. 1441/I.

Na štirirazredni ljudski šoli pri **Sv. Marjeti ob Pesnici** se bode do jeseni 1907. l. namestila služba učiteljice z dohodki po tretjem krajnem razredu, in sicer v prvi vrsti stalno, a v drugi šele začasno.

Prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje z izpričevalom usposobljenosti in zrelostnega izpita, oziroma samo z zadnjim ter pri prvem stalnem nameščenju tudi z domovnico opremljene predpisanim potom pri krajnem šolskem svetu pri **Sv. Marjeti ob Pesnici** do 15. septembra 1907. Dokazati je usposobljenost iz obeh deželnih jezikov.

Okrajni šolski svet Maribor, dne 9. avgusta 1907.

Predsednik: **Attems.**

Št. 580/III.

Na petrazredni ljudski šoli pri **Sv. Lenartu v Slov. gor.** se bode do jeseni 1907. l. namestila učiteljska služba z dohodki po drugem krajnem razredu, in sicer stalno.

Prosilci za to mesto naj vložijo svoje prošnje z izpričevalom usposobljenosti iz obeh deželnih jezikov ter pri prvem stalnem nameščenju tudi z domovnico opremljene predpisanim potom pri krajnem šolskem svetu pri **Sv. Lenartu v Slov. gor.** do dne 15. septembra 1907.

Okrajni šolski svet Sv. Lenart v Slov. gor., dne 9. avgusta 1907.

Predsednik: **Attems.**

Št. 1865/P.

Na šestrazredni ljudski šoli pri **Sv. Barbari v Halozah** se stalno ali začasno namesti učiteljska služba z dohodki po tretjem krajnem razredu.

Prosilke za to mesto naj vložijo svoje redno opremljene prošnje predpisanim potom do 25. avgusta t. l. pri krajnem šolskem svetu pri Sv. Barbari v Halozah.

Okrajni šolski svet ptujski, dne 25. julija 1907.

Predsednik.

Št. 1202/L.

Na štirirazredni ljudski šoli v **Selnici ob Dravi** se bode do dne 1. novembra 1907 namestila učiteljska služba z dohodki po tretjem krajnem razredu in sicer v prvi vrsti stalno, a v drugi šele začasno.

Prosilci za to mesto naj vložijo svoje prošnje z izpričevalom usposobljenosti in zrelostnega izpita, oziroma samo z zadnjim ter pri prvem stalnem nameščenju tudi z domovnico opremljene, predpisanim potom pri krajnem šolskem svetu v Selnici ob Dravi do dne 31. avgusta 1907.

Okrajni šolski svet v Mariboru, dne 15. julija 1907.

Predsednik: **Attems.**

Št. 1786/P.

Na štirirazredni ljudski šoli pri **Št. Janžu na Dr. polju** se bo stalno namestila nadučiteljska služba z dohodki po tretjem krajnem razredu.

Prosilci za to mesto, ki morajo biti usposobljeni za pouk v obeh deželnih jezikih in za veronauk, naj vložijo svoje prošnje, z izpričevalom usposobljenosti in zrelostnega izpita ter z domovnico opremljene, predpisanim potom pri krajnem šolskem svetu pri St. Janžu na Dr. polju, pošta Ptuj do 20. avgusta 1907.

Okrajni šolski svet ptujski, dne 18. julija 1907.

Predsednik.

Naprednemu in zavednemu učiteljstvu!

Vsakdo bodi naročnik „Zavezinih“ listov, ki so:

Učiteljski Tovariš **Popotnik**
Zvonček **Domače ognjišče.**

POPOTNIK

izhaja 15. dne vsakega meseca v zvezkih in stane na leto 6 K,
pol leta 3 K, četrt leta 1 K 50 v. Posamezni zvezki stanejo 50 v.

Naročnino in reklamacije

sprejema »Zavezin« blagajnik **Fr. Luznar** v Kranju. — Rokopise pa je pošiljati ravnatelju **M. J. Nerat-u** v Maribor, Kokoschinegallee.